

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИЙМ**Ғадийр Хум хутбасининг тўлиқ матни**

Ғадийр хутбаси – пайғамбаримиз Муҳаммад Расулуллоҳ (*соллаллоҳу алайҳи ва олиҳи васаллам*)нинг Ҳажжатул видода яъни видолашув ҳажидида Ғадийр Хум номли жойда сўзлаган нутқлари бўлиб, уни 120 мингдан ташкил топган кишилар орасида ўқиганлар. Аллоҳ таолонинг амри билан ўқилган бу хутбада Пайғамбаримиз (с.а.в) ақидавий, ижтимоий ва шаръий аҳкомларни қисқача баён қилиш билан бирга ҳазрат Али (*алайҳис салом*)ни ўз ворислари сифатида мусулмонларга таништирдилар ва кейин эса одамларга амирул мўъминин, яъни мўминлар амири сифатида у зотга байъат қилишни буюрдилар. Мазкур хутба тугаши билан бу буюк ҳодиса-воқеанинг шаъни-мартабаси ҳақида «*Бугун мен сизлар учун динингизни комил қилдим ва сизларга неъматимни тўла-тўкис қилиб бердим ва сизлар учун ислом дин бўлишига рози бўлдим*» Моидида сурасининг учинчи ояти нозил бўлди. Ўша куни Сарвари коинот барча ҳозир бўлганларга бу маросимда қатнашмай ғойиб бўлганларга етказиб қўйишни, қолаверса, барча ота-оналарга қиёматгача ўз фарзандларига етказишни буюрдилар.

Ушбу ўта чуқур маъно-мазмунли хутба бўлиб, Аллома Амийний ўзининг «*Ғадийр*» номли китобида бу ҳадисни бир юз ўн саҳоба ривоят қилганлигини ва шунингдек, ушбу хутба ёки ҳадис уч юз олтмиш нафар ислом уламолари, уларнинг аксарияти Аҳли суннатга мансуб бўлган уламолар тарафидан турли китобларда келтирилганлигини айтганлар. Ушбу хутба Аҳли суннат олимларининг тафсир, тарих ва ҳадис китобларининг кўпларида келтирилган. Ҳатто буюк бир гуруҳдан иборат ислом уламолари мазкур «*Ғадийр хутбаси*» ҳақида мустақил китоблар битганлар. Жумладан қимматли, арзирли ва нодир китобнинг муаллифи бўлмиш аллома Амийний ўзининг мазкур китобида «*Ғадийр ҳадиси*» ҳақида алоҳида китоб ёзган ислом уламоларидан йигирма олти нафарнинг номини келтирган.

Ғадийр хутбаси Сарвари оламдан турли санадлар билан ривоят қилингани учун ушбу ҳадис ул ҳазратдан содир бўлгани қатъий ва муқаррар. Шунинг учун Ғадийр хутбаси мутавотир ҳадислар қаторидан жой олган. Ушбу ҳақиқатни ҳам айтиш лозимки, айрим Аҳли суннат уламолари Ғадийр хутбасини тўлиқ шаклда келтирмай, унинг фақат бир қисминигина Пайғамбаримиз (с.а.о)дан ривоят қилинган ҳадис сифатида ўз китобларида келтирганлар. Бироқ баъзилари эса ушбу хутбани тўла-тўкис ҳолда ривоят қилиб келтирганлар.

Биз ҳам ушбу ўзбек тилида битган асаримизда Ғадийр хутбасининг ҳақини тўла-тўқис адо этиш ниятида хутбанинг тўлиқ матнини келтиришга қарор қилдик. Ғадийр хутбаси *ўн бир қисмдан* иборат бўлиб, уни тўлиқ ҳолда эътиборингизга тақдим этамиз.

Биринчи қисм: Аллоҳ таолога ҳамду сано

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا فِي تَوْحُّدِهِ وَدَنَا فِي تَفَرُّدِهِ وَجَلَّ فِي سُلْطَانِهِ وَعَظَمَ فِي أَرْكَانِهِ، وَأَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا وَهُوَ فِي مَكَانِهِ وَفَهَرَ جَمِيعَ الْخَلْقِ بِقُدْرَتِهِ وَبُرْهَانِهِ، حَمِيدًا لَمْ يَزَلْ، مَحْمُودًا لَا يَزَالُ (وَمَجِيدًا لَا يَزُولُ، وَمُبْدِنًا وَمُعِيدًا وَكُلُّ أَمْرٍ إِلَيْهِ يَعُودُ). بَارِئُ الْمَسْمُوكَاتِ وَدَاحِي الْمَدْحُوتَاتِ وَجَبَّارُ الْأَرْضَيْنِ وَالسَّمَاوَاتِ، فَدُوسٌ سُبُوحٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ، مُتَفَضِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مَنْ بَرَأَهُ، مُتَطَوِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مَنْ أَنْشَأَهُ. يَلْحَظُ كُلَّ عَيْنٍ وَالْعُيُونُ لَا تَرَاهُ.

Ягоналигида юксак, ёлғизлигида махлуқотларга яқин бўлган, ҳукмронлигида улуғвор ва яратган устунларида буюк бўлган ҳамда Ўз маконида ҳаракатланмай ҳар бир нарсани илм жиҳатидан қамраб олган, Ўз куч-қудрати ва қатъий далил-ҳужжати билан барча мавжудотларга ғолиб келган Аллоҳга ҳамду сано бўлсин.

У доимо олқиш ва мақтовга сазовор бўлган ва сазовор бўлгайдир, Унинг юксаклиги ва буюклигининг охири йўқдир. Яратишнинг бошланиши ва якун топиши Ундандир ва ҳамма нарса Унинг ҳузурига қайтгайдир.

У осмонларнинг яратувчиси, ерларнинг кенг ёйгувчиси ва уларнинг ҳукмдоридир. У яратилганларнинг хусусиятларидан йироқ ва пок-муназаҳдир ҳамда пок-муназаҳлигида барчанинг мақтов-олқишидан устундир. У фаришталарнинг ва Рухнинг [ҳазрат Жаброилнинг] Парвардигоридир. Ўзи яратганларининг барчасига зиёда ато этувчи, Ўзи вужудга келтирганларининг ҳаммасига неъмат бергувчидир. У ҳар бир кўзни кўради ва кўзлар уни ҳеч қачон кўрмайдилар.

كَرِيمٌ حَلِيمٌ ذُو أَنْاتٍ، قَدْ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَتُهُ وَمَنَّ عَلَيْهِمْ بِنِعْمَتِهِ. لَا يَعْجَلُ بِانْتِقَامِهِ، وَلَا يُبَادِرُ إِلَيْهِمْ بِمَا اسْتَحَقُّوا مِنْ عَذَابِهِ. قَدْ فَهِمَ السَّرَائِرَ وَعَلِمَ الصَّمَائِرَ، وَمَنْ تَخَفَ عَلَيْهِ الْمَكْنُونَاتُ وَلَا اسْتَبَهَتْ عَلَيْهِ الْحَقِيَّاتُ. لَهُ الْإِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ، وَالغَلْبَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَالْقُوَّةُ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَالْقُدْرَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَلَيْسَ مِثْلُهُ شَيْءٌ. وَهُوَ مُنْشِئُ الشَّيْءِ حِينَ لَا شَيْءَ دَائِمٌ حَيٌّ وَقَائِمٌ بِالْقِسْطِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ.

У карамли, ҳалим ва сабрли Зотдир. Унинг раҳмати ҳар бир нарсани қамраб олган ва У Ўз неъмати билан уларга инъом этган. У интиқом олишда шошмайди ва Унинг азобига лойиқ бўлганларнинг жазосини тезлаштирмайди. У яширин сирларни тушуниб туради ва одамларнинг замирини [ички оламини] билади. Яширин нарсалар Унга махфий бўлмай, сирлар эса Унга беркитилган эмасдир. Ҳар бир мавжудотни ихота қилиш ва ҳар бир нарса устидан ҳукмронлик Унга хосдир. Ҳар бир нарсадаги куч-қувват ва ҳар бир ишга қодирлик Уникидир. Ҳеч бир нарса Унга ўхшаш

эмасдир ва У ҳар бир нарсанинг йўқ бўлган вақтда яратувчисидир. У мангу, тирик ва адолат юзасида ҳукм қилувчи Зотдир. Ундан ўзга илоҳ йўқ. У энгилмас ва ҳикматли Зотдир.

جَلَّ عَنْ أَنْ تُدْرِكَهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ. لَا يَلْحَقُ أَحَدٌ وَصْفَهُ مِنْ مُعَايِنَةٍ، وَلَا يَجِدُ أَحَدٌ كَيْفَ هُوَ مِنْ سِرِّ وَعَلَانِيَةٍ إِلَّا بِمَا ذَلَّ عَزَّوَجَلَّ عَلَى نَفْسِهِ.

Кўзлар Уни кўришдан ожиздирлар ва У эса кўзларни идрок этади [кўради]. У ингичка нарсалардан огоҳ ва хабардор Зотдир. Ҳеч ким кўриш орқали Унинг васфига ета олмайди, [яъни Уни кўришдан ҳеч ким уни тасвирлай олмайди] ва ҳеч ким У қандай эканлигини яширин ва ошкора идрок этолмайди, магар Аллоҳ азза ва жалла Ўзига ишора қилиб таништирган миқдорича таний олади.

وَأَشْهَدُ أَنَّهُ اللَّهُ الَّذِي مَلَأَ الدَّهْرَ قُدْسَهُ، وَالَّذِي يَغْشَى الْأَبَدَ نُورَهُ، وَالَّذِي يَنْفَعُ أَمْرَهُ بِلَا مُشَاوَرَةٍ مُشِيرٍ وَلَا مَعَهُ شَرِيكٌ فِي تَقْدِيرِهِ وَلَا يُعَاوَنُ فِي تَدْبِيرِهِ. صَوَّرَ مَا ابْتَدَعَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ، وَخَلَقَ مَا خَلَقَ بِلَا مَعُونَةٍ مِنْ أَحَدٍ وَلَا تَكْلُفٍ وَلَا اِحْتِيَالٍ. أَنْشَأَهَا فَكَانَتْ وَبَرَأَهَا فَبَاتَتْ.

Ва мен гувоҳлик бераманки, У «Аллоҳ» бўлиб, Унинг пок-муназаҳлиги бутун замонларни тўлдирган, Унинг нури абадийликни қамраб олган, Ўзининг амр-фармонини маслаҳатчининг маслаҳатсиз амалга оширган, ҳар бир ишни белгилаб қўйишида Унинг билан бирга шериги бўлмаган ва борлиқ оламни бошқаришида ёрдам олмаган Зотдир. У яратган нарсаларига намунасиз сурат-шакл берган ва Ўзи яратган нарсаларни ҳеч кимнинг ёрдамсиз, машаққатсиз ва ечимсиз яратган Зотдир. У борлиқ оламни вужудга келтирди, оқибат олам мавжуд бўлди ва борлиқ оламни пайдо қилди, оқибат у пайдо бўлди.

فَهُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمُتَّقِنُ الصَّنْعَةَ، الْحَسَنُ الصَّنِيعَةَ، الْعَدْلُ الَّذِي لَا يَجُورُ، وَالْأَكْرَمُ الَّذِي تَرْجِعُ إِلَيْهِ الْأُمُورُ.

Демак, У «Аллоҳ» шундай зотки, Ундан ўзга илоҳ йўқдир. У яратишни мустаҳкам қилувчи, яратиши гўзал бўлган Зотдир. У зулмни бандаларига раво кўрмайдиган адолатли ва барча ишлар Унга қайтадиган ўта кароматли [улуғвор] Зотдир.

وَأَشْهَدُ أَنَّهُ اللَّهُ الَّذِي تَوَاضَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِعَظَمَتِهِ، وَذَلَّ كُلُّ شَيْءٍ لِعِزَّتِهِ، وَاسْتَسَلَّمَ كُلُّ شَيْءٍ لِقُدْرَتِهِ، وَخَضَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِهَيْبَتِهِ. مَلِكُ الْأَمَلِكِ وَ مُفَلِّكُ الْأَفْلاكِ وَ مُسَجِّرُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ، كُلُّ يَجْرِي لِأَجْلِ مُسَمًّى. يُكْوِرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكْوِرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ يَطْلُبُهُ حَيْثَا. قَاصِمٌ كُلِّ جَبَّارٍ عَيْنِدِ وَمُهْلِكٌ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ.

Ва мен гувоҳлик бераман, У «Аллоҳ» шундай Зотки, ҳар бир мавжудот Унинг буюклиги олдида хоксор бўлган, ҳар бир нарса Унинг иззат ва энгилмаслиги баробарида бўйин эгган ва ҳар бир мавжудот Унинг куч-қудрати қаршисида таслим бўлиб, Унинг ҳайбати ва улуғлиги олдида

бўйсунгандир. У борлиқ оламнинг Подшоси, коинотларнинг Бошқарувчиси ҳамда қуёш ва ойнинг Бўйсундирувчисидир. Уларнинг ҳар бири муайян муддатгача (яъни, Қиёмат қойим бўлгунича) ҳаракатланар. У кечани кундузга айлантиради ва кечанинг кетидан тезлашиб бораётган кундузни тунга айлантиради. У ҳар бир исёнкор золимнинг Синдирувчиси ва ҳар бир қувилган шайтоннинг ҳалок Қилувчисидир.

لَمْ يَكُنْ لَهُ صِدْدٌ وَلَا مَعَهُ نِدٌّ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفْوًا أَحَدٌ. إِلَهٌ وَاحِدٌ وَرَبُّ مَا جَدَّ يَشَاءُ فَيَمْضِي، وَيُرِيدُ فَيَقْضِي، وَيَعْلَمُ فَيُحْصِي، وَيَمِيتُ وَيُحْيِي، وَيُفْقِرُ وَيُغْنِي، وَيُضْحِكُ وَيُبْكِي، وَيُدْنِي وَيُفْصِي وَيَمْنَعُ وَيُعْطِي، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

Унга бирор зид ва қарама-қарши бўлмаган ҳамда Унинг билан бирга бирор тенг ва ўхшаш йўқдир. У ягона ва беҳожатдир. У туғмаган ва туғилмаган ҳам. Ва ҳеч ким У зотга тенг эмасдир. У ягона Тангри ва улуғвор Раббдир. У хоҳласа, бас амалга оширади. У ирода қилса, демак ҳукм қилади. Ҳар бир нарсани билиб ҳисоблайди. У ўлдиради ва тирилтиради. У камбағал-мухтож ва бой қилади. У кулдиради ва йиғлатади. У яқинлаштиради ва узоқлаштиради. У тўсади ва ато этади. Мулку подшолик Униқидир ва ҳамду сано Унга хосдир. Барча яхшиликлар Унинг қўлидадир ва У ҳар бир нарсага қодир Зотдир.

يُولُجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولُجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ. مُسْتَجِيبُ الدُّعَاءِ وَمُجْزِلُ الْعَطَاءِ، مُحْصِي الْأَنْفَاسِ وَرَبُّ الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ، الَّذِي لَا يُشْكَلُ عَلَيْهِ شَيْءٌ، وَلَا يَضْجُرُهُ صُرَاخُ الْمُسْتَضْرَحِينَ وَلَا يُرْمَهُ إِخَاخُ الْمُلْحِينَ.

У кечани кундузга киритур ва кундузни кечага киритур. Ундан ўзга илоҳ йўқ. У енгилмас ва ўта мағфиратли Зотдир. У дуони ижобат Қилувчи, ато ва беришни зиёда Этувчи ва нафасларни Санагувчи ҳамда жинлар ва инсонларнинг Парвардигоридир. У шундай Зотки, ҳеч нарса Унга мушкул ва қийин бўлмас, фарёд этувчиларнинг фарёду ҳайқириғи Уни безовта қилмас ва қаттиқ туриб олувларнинг қистов-талаблари Уни толиқтирмас.

الْعَاصِمُ لِلصَّالِحِينَ، وَالْمَوْفِقُ لِلْمُفْلِحِينَ، وَمَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ وَرَبُّ الْعَالَمِينَ. الَّذِي اسْتَحَقَّ مِنْ كُلِّ مَنْ خَلَقَ أَنْ يَشْكُرَهُ وَيَحْمَدَهُ (عَلَى كُلِّ حَالٍ)

У солиҳларни Асровчи, нажот тошгувчиларга муваффақият Берувчи, мўминларнинг Раҳнамоси ва оламларнинг Раббидир. У ҳар қандай ҳолда ҳам Ўзи яратган ҳар бир мавжудотнинг Унга шукр қилишига ҳамда ҳамду сано ва мақтов айтишига лойиқ бўлган Зотдир.

أَحْمَدُهُ كَثِيرًا وَأَشْكُرُهُ دَائِمًا عَلَى السَّرَّاءِ وَالصَّرَّاءِ وَالشَّدَّةِ وَالرَّخَاءِ، وَأَوْمِنُ بِهِ وَبِمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ. أَسْمَعُ لِأَمْرِهِ وَأَطِيعُ وَأَبَادِرُ إِلَى كُلِّ مَا يَرْضَاهُ وَأَسْتَسْلِمُ لِمَا قَضَاهُ، رَغْبَةً فِي طَاعَتِهِ وَخَوْفًا مِنْ عِقَابَتِهِ، لِأَنَّهُ اللَّهُ الَّذِي لَا يُؤْمَنُ مَكْرَهُ وَلَا يَخَافُ جَوْرَهُ.

Мен Унга кўп ҳамду сано айтиб, Унга доимо хурсандчилик ва қийинчиликда ҳам, оғирлик ва енгилликда ҳам шуқр қилурман ва Унга, фаришталарига ва йўлламиш китоблари-ю пайғамбарларига иймон келтираман. Унинг амр-фармониға қулоқ солиб итоат қиламан ва Унинг розилигини жалб этадиган ҳар бир нарса томон шошиламан ҳамда Унинг қилган ҳукмиға таслим бўламан. Бу ишларни Унинг итоатига иштиёқманд бўлганим ва Унинг уқубатидан кўрққаним учунгина бажараман. Зеро, У Аллоҳ шундай Зотки, ҳеч ким Унинг макридан омонда бўлмас ва Унинг зулмидан [зулм қилинмагани учун] кўрқмас.

Иккинчи қисм: Юқори аҳамиятли иш учун Аллоҳнинг амр-фармони

وَأَقْرَبُ لَهُ عَلَى نَفْسِي بِالْعُبُودِيَّةِ وَأَشْهَدُ لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ، وَأُودِي مَا أَوْحَى بِهِ إِلَيَّ حَذَرًا مِنْ أَنْ لَا أَفْعَلَ فَتَحِلَّ بِي مِنْهُ قَارِعَةٌ لَا يَدْفَعُهَا عَنِّي أَحَدٌ وَإِنْ عَظُمَتْ حِيلَتُهُ وَصَفَتْ خُلَّتُهُ

Энди эса ўзимнинг банда эканлигимға иқрор бўлиб, Унинг Парвардигор эканлигига гувоҳлик бераман ва У менға ваҳий қилган нарсани адо этаман, токи уни бажармасам, мендан ҳеч ким олиб ташлолмайдиган азоб бошимға келишидан сақланиш учун [ўша илоҳий мажбуриятни адо этаман] агарчи ўша кишининг куч-қуввати улкан ва (мен билан) дўстлиги холис бўлса-да.

– لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ – لِأَنَّهُ قَدْ أَعْلَمَنِي أَيُّ إِنْ لَمْ أُبَلِّغْ مَا أَنْزَلَ إِلَيَّ فِي حَقِّ عَلَيٍّ فَمَا بَلَّغْتُ رِسَالَتَهُ، وَقَدْ ضَمِنَ لِي تَبَارَكَ وَتَعَالَى الْعِصْمَةَ مِنَ النَّاسِ وَهُوَ اللَّهُ الْكَافِي الْكَرِيمُ.

- Ундан ўзга илоҳ йўқ. Зеро, У дарҳақиқат, менға шуни маълум қилдики, агар Али ҳақида менға нозил қилган нарсани одамларға етказмасам, демак, Унинг элчилигини [пайғамбарлик вазифасини] охириға етказмаган бўламан ва Аллоҳ таборака ва таоло мени одамларнинг муҳтамал хатари ва зараридан асрашни менға кафолат берди. Ва У Аллоҳнинг Ўзи етарли ва улуғвор Зотдир.

فَأَوْحَى إِلَيَّ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ – فِي عَلَيٍّ يَعْنِي فِي الْخِلَافَةِ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ – وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾.

Шунда Аллоҳ таоло менға шундай ваҳий юборди: «Бисмиллааҳир Роҳманир Роҳийм. Эй, Расул, Раббингдан Сенға [Али ибн Абу Толиб ва унинг халифалиги ҳақида] нозил қилинган нарсани [одамларға] етказгин! Агар [бу ишни] қилмасанг, Унинг рисолатини [пайғамбарлик вазифасини] охириға етказмаган бўласан. Ва Аллоҳ Сени одамларнинг ёмонлигидан сақлайди». (Моида сураси/ 67-оят)

مَعَاشِرَ النَّاسِ، مَا قَصَّرْتُ فِي تَبْلِيغِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَيَّ، وَأَنَا أُبَيِّنُ لَكُمْ سَبَبَ هَذِهِ الْآيَةِ: إِنَّ جَبْرِئِيلَ هَبَطَ إِلَيَّ مِرَارًا ثَلَاثًا يَأْمُرُنِي عَنِ السَّلَامِ رَبِّي - وَهُوَ السَّلَامُ - أَنْ أَقُومَ فِي هَذَا الْمَشْهَدِ فَأُعَلِّمُ كُلَّ أَبْيَضٍ وَأَسْوَدٍ: أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ أَخِي وَوَصِيِّي وَخَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي وَالْإِمَامُ مِنْ بَعْدِي، الَّذِي مَحَلُّهُ مِنِّي مَحَلُّ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لِأَنِّي بَعْدِي وَهُوَ وَلِيُّكُمْ بَعْدَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ.

Эй халойик, Аллоҳ таоло менга нозил қилган нарсани етказишда четда суслик қилмадим ва мен энди сизларга ушбу оят нозил бўлганлиги сабабини изоҳлаб бераман: Дарҳақиқат, Жаброил *(алайҳис салом)* уч марта Парвардигорим бўлмиш Салом томонидан – фақат У Салом сифатига эгадир – менга тушиб, ушбу маконда ўрнимдан туриб ва ҳар бир оқ-қорага Али ибн Абу Толиб менинг биродарим, ворисим ва мендан кейин умматимга ўринбосарим ҳамда пешво эканлигини билдиришимни менга буюради. Алининг менинг наздимдаги ўрни Ҳоруннинг Мусо *(алайҳис салом)* наздидаги ўрни кабидир, лекин мендан кейин пайғамбар бўлмас. У Али Аллоҳ таоло ва Унинг Расулидан кейин сизларнинг валий ва йўлбошчингиздир.

وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَيَّ بِذَلِكَ آيَةً مِنْ كِتَابِهِ (هِيَ): ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾، وَعَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الَّذِي أَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَهُوَ رَاكِعٌ يُرِيدُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي كُلِّ حَالٍ.

Ва шубҳасиз, Аллоҳ таборака ва таоло бу борада менга Ўз китобидан ушбу оятни нозил қилди: «Дарвоқе, сизларнинг валийингиз (раҳбар ва йўлбошчингиз) фақатгина Аллоҳ ва Унинг Расули ҳамда иймон келтирганлардир, улар намозни тўқис адо этадиган ва рукуъ қилган ҳолларида закот берадиган зотлардир» (Моида сураси/ 55-оят). Ва Али ибн Абу Толиб намозни тўқис адо этган ва рукуъ қилувчи ҳолда закот берган кишидир, ҳолбуки у ҳар бир ҳолда Аллоҳни ирода қилур.

وَسَأَلْتُ جَبْرِئِيلَ أَنْ يَسْتَعْفِي لِي السَّلَامَ عَنْ تَبْلِيغِ ذَلِكَ إِلَيْكُمْ - أَيُّهَا النَّاسُ - لِعِلْمِي بِقَلَّةِ الْمُتَّقِينَ وَكَثْرَةِ الْمُنَافِقِينَ وَإِدْعَالِ اللَّائِمِينَ وَحِيلِ الْمُسْتَهْزِئِينَ بِالْإِسْلَامِ، الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ بِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ بِالْإِسْتِغْنَاءِ مَالِيَسَ فِي قُلُوبِهِمْ، وَيَحْسَبُونَهُ هَيْئًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ.

Ва мен Жаброил *(алайҳис салом)* дан Салом сифатига эга бўлмиш Аллоҳдан ушбу муҳим масалани сизларга эй инсонлар, етказишдан мени озод этишини сўрадим. Зеро, мен такводорларнинг озлигини, мунофиқларнинг кўплигини, маломат қилувчиларнинг фитна қилишини ва исломни масхара қилувчиларнинг ҳийла-найранглари билганим учун [мени бу вазифадан озод этишини сўрадим]. Юқорида айтилганлар шундай кишиларки, Аллоҳ таоло ўз китобида уларни қуйидагича тавсиф этган: «Улар қалбларида йўқ нарсани тиллари ила айтувлар ва улар бунингил ва кичик иш деб ҳисоблайдилар. Ҳолбуки, у Аллоҳ наздида буюк [гуноҳ]дир» (Фатҳ сураси/ 11-оят ва Нур сураси/ 15-оятларига ишорадир).

وَكثْرَةَ آذَانِهِمْ لِي غَيْرِ مَرَّةٍ حَتَّى سَمَوْنِي أَذْنَا وَرَعَمُوا أَنِي كَذَالِكَ لِكَثْرَةِ مَلَازِمَتِهِ إِيَّايَ وَ إِقْبَالِي عَلَيْهِ (وَهَوَاهُ وَقَبُولِهِ مِنِّي) حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي ذَلِكَ ﴿وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤَدُّونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أَذُنٌ قُلُّ أَذُنٌ﴾ - (عَلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ أَذُنٌ) - خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿الآيَةُ﴾.

Ва шунингдек, мунофиқлар менга кўп маротаба азият-озор беришгани учун [мени бу вазифадан озод этишини сўрадим] ҳаттоки улар мени қулоқ [яъни ҳар гапни эшитадиган, ишонувчан] деб номлашгача ва мени шундай инсон деб ўйлашгача боришди. [Бу азият-озорларнинг барчаси] Алининг мен билан ҳамроҳлигининг кўплиги ва менинг унга [Алига] кўп эътибор қаратишим ҳамда унинг мендан қабул қилиши ва интилиши сабабли амалга оширилган. Токи, Аллоҳ аза ва жалла бу борада оят нозил қилиб деди: «Улар орасида *Пайгамбарга озор берадиган ва: «У қулоқдир» [ҳар гапни эшитадиган, ишонувчандир] дейдиганлар бор. Сен: «[У фақат сўзни эшитадиган қулоқ деб ўйлайдиганларга қарши ўлароқ,] У сизлар учун яхшилик бўлган нарсага қулоқдир. У [Пайгамбар] Аллоҳга иймон келтиради ва мўминларга ишонади [уларнинг ростгўй ва тўғри сўз эканликларини тан олди]*» (Тавба сураси/ 61-оят).

وَلَوْ شِئْتُ أَنْ أُسَمِّيَ الْقَاتِلِينَ بِأَسْمَائِهِمْ لَسَمَّيْتُ وَأَنْ أُؤَمِّيَ إِلَيْهِمْ بِأَعْيَانِهِمْ لَأَوْمَأْتُ وَأَنْ أَدُلَّ عَلَيْهِمْ لَدَلْتُ، وَلَكِنِّي وَاللَّهِ فِي أُمُورِهِمْ فَذُ تَكَرَّمْتُ. وَكُلُّ ذَلِكَ لَا يَرْضَى اللَّهُ مِنِّي إِلَّا أَنْ أَبْلَغَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيَّ (فِي حَقِّ عَلِيِّ)، ثُمَّ تَلَا: ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ - فِي حَقِّ عَلِيِّ - وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾.

Ва агар мен бу сўзларни айтганларнинг исмларини бирма-бир айтмоқчи бўлсам, айта олардим ва уларга аниқ ишора қилмоқчи бўлсам, ишора қила олардим ҳамда [одамлар уларни таниб олишлари учун] улар томон йўналтирмоқчи бўлсам, бу ишни қила олардим. Лекин Аллоҳга қасамки, уларнинг ишларида улуғворлик-ла йўл тутдим, [яъни уларнинг кимлигини маълум қилиш учун оғиз очмадим.] Шунга қарамай, фақат Аллоҳ таоло менга Али ҳақида нозил қилган нарсани сизларга етказсамгина, мендан рози бўлмай. Сўнг ул ҳазрат ушбу оятни ўқидилар: «*Эй, Расул, Раббингдан Сенга [Али ибн Абу Толиб ва унинг ворислиги ҳақида] нозил қилинган нарсани [одамларга] етказгин! Агар [бу ишни] қилмасанг, Унинг рисолатини [пайгамбарлик вазифасини] охирига етказмаган бўласан. Ва Аллоҳ Сени одамларнинг ёмонлигидан сақлайди*». (Моида сураси/ 67-оят)

Учинчи қисм: Ўн икки имомнинг вилояти ва имомати (рахбарлиги)нинг ошкора эълон қилиниши

فَاعْلَمُوا مَعَاشِرَ النَّاسِ ذَالِكَ فِيهِ وَافْتَهُمُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ قَدْ نَصَبَهُ لَكُمْ وِليًا وَإِمَامًا فَرَضَ طَاعَتَهُ عَلَى الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَعَلَى التَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ، وَعَلَى الْبَادِي وَالْحَاضِرِ، وَعَلَى الْعَجَمِيِّ وَالْعَرَبِيِّ، وَالْحُرِّ وَالْمَمْلُوكِ وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ، وَعَلَى الْأَبْيَضِ وَالْأَسْوَدِ، وَعَلَى كُلِّ مُوَحَّدٍ.

Эй ҳалойиқ, билиб қўйинглар, ушбу оят унинг [Алининг] ҳақидадир. Буни чуқур тушуниб олинглар ва билингларки, Аллоҳ таоло уни [Алини] сизлар учун валий [йўлбошчи] ва имом [раҳбар] этиб тайинлаган. Унга бўйсунганини муҳожирларга, ансорларга ва уларга яхшилик билан эргашувчи кишиларга [тобеинларга] ҳамда саҳрода яшовчи кўчманчиларга ва шаҳарда яшовчиларга, араб ва ажамга, озод ва қулларга, кичик-у каттага, оқ-у қорага ва ҳар бир мувахҳидга [яккахудоликка ишонувчига] фарз қилди.

مَاضٍ حُكْمُهُ، جَازٍ قَوْلُهُ، نَافِذٌ أَمْرُهُ، مَلْعُونٌ مَنْ خَالَفَهُ، مَرْحُومٌ مَنْ تَبِعَهُ وَصَدَّقَهُ، فَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَلِمَنْ سَمِعَ مِنْهُ وَأَطَاعَ لَهُ.

[Огоҳ бўлингизким,] унинг [Алининг] ҳукми жорий бўлувчи, айтган сўзи амалга ошувчи, унинг амр-фармони нуфузли, [яъни куч ва таъсирга эга] унга қарши чиққанлар лаънатланган ва унга [Алига] эргашиб ишонганлар эса Аллоҳнинг раҳм-шафқатига ноил бўлурлар. Дарҳақиқат, Аллоҳ уни ва унга қулоқ солиб, ҳукм-амрига бўйсунганларни мағфират қилган.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُ آخِرُ مَقَامٍ أَقْوَمُهُ فِي هَذَا الْمَشْهَدِ، فَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَانْقَادُوا لِأَمْرِ اللَّهِ رَبِّكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ هُوَ مَوْلَاكُمْ وَاللَّهُمَّ، تَمَّ مِنْ دُونِهِ رَسُولُهُ وَنَبِيُّهُ الْمُخَاطَبُ لَكُمْ، تَمَّ مِنْ بَعْدِي عَلِيِّ وَلِيِّكُمْ وَإِمَامُكُمْ بِأَمْرِ اللَّهِ رَبِّكُمْ، تَمَّ الْإِمَامَةُ فِي ذُرِّيَّتِي مِنْ وَوَلَدِهِ إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ.

Эй ҳалойиқ, бу ер менинг ушбу макондаги охири турадиган жойимдир. Демак, эшитинглар ва Парвардигорингиз бўлмиш Аллоҳнинг амрига итоат этинглар. Зероки, Аллоҳ аза ва жалла сизларнинг Малойингиз [Валий ва Йўлбошчингиз] ва Илоҳингиздир. Аллоҳдан кейин сизларнинг валий ва йўлбошчингиз Унинг Расули ва Пайғамбари бўлиб, ҳозирдаёқ сизларга мурожаат қилиб нутқ сўзламоқда. Мендан кейин эса Парвардигорингиз бўлмиш Аллоҳнинг амру-фармони билан Али сизларнинг валий ва имомингиздир. Сўнгра имомат ва пешволик Алининг фарзандларидан бўлган менинг зурриётимда бўлур. Бу ҳолат Аллоҳ ва Унинг Расули билан учрашадиган кунингизгача [қиёмат кунигача] давом этади.

لَا حَلَالَ إِلَّا مَا أَحَلَّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَهُمْ، وَلَا حَرَامَ إِلَّا مَا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَسُولُهُ وَهُمْ، وَاللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَرَفِيَ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ وَأَنَا أَفْضَيْتُ بِمَا عَلَّمَنِي رَبِّي مِنْ كِتَابِهِ وَحَلَالِهِ وَحَرَامِهِ إِلَيْهِ.

Фақат Аллоҳ, Унинг Расули ва улар [яъни Аллоҳ таоло тайин этган пешволар] ҳалол қилган нарсагина ҳалолдир ҳамда фақат Аллоҳ, Унинг Расули ва улар [имомлар] сизларга ҳаром қилган нарсагина ҳаромдир, холос. Аллоҳ аза ва жалла менга ҳалолни ҳам, ҳаромни ҳам таниттирди ва мен эса

Парвардигорим Ўз китобидан ва ҳалол-у ҳаромидан менга ўргатган нарсаларни унга [Алига] тўлиқ топширдим.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، عَلَيَّ فَضْلُوهُ. مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ أَحْصَاهُ اللَّهُ فِيَّ، وَكُلُّ عِلْمٍ عَلِمْتُ فَقَدْ أَحْصَيْتُهُ فِي إِمَامِ الْمُتَّقِينَ، وَمَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ عَلَّمْتُهُ عَلَيَّ، وَهُوَ الْإِمَامُ الْمُؤْمِنُ الَّذِي ذَكَرَهُ اللَّهُ فِي سُورَةِ يَس: ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ﴾.

Эй халойиқ, уни устун ва афзал деб билингиз. Зеро, бирор илм йўқки, Аллоҳ таоло уни менинг қалбимга битиб қўймаган бўлсин ва мен эса ўргатилган барча илмларимни тақводорлар пешвоси Алининг қалбига битиб қўйдим. Бирор илм йўқки, мен уни Алига ўргатмаган бўлай. У [Али] очиқ-ойдин имом бўлиб, Аллоҳ таоло “Йосин” сурасида уни шундай зикр қилган:

«Ва биз ҳар бир нарсанинг ҳисобини очиқ-ойдин имомда битиб қўйганмиз».
(Йосин сураси/ 12-оят)

مَعَاشِرَ النَّاسِ، لَا تَضَلُّوا عَنْهُ وَلَا تَنْفَرُوا مِنْهُ، وَلَا تَسْتَنْكِفُوا عَنْ وَلَايَتِهِ، فَهُوَ الَّذِي يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَيَعْمَلُ بِهِ، وَيُزْهِقُ الْبَاطِلَ وَيَنْهَى عَنْهُ، وَلَا تَأْخُذْهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَآئِمٌ. أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ لَمْ يَسْبِقْهُ إِلَى الْإِيمَانِ بِي أَحَدٌ، وَالَّذِي فَدَى رَسُولَ اللَّهِ بِنَفْسِهِ، وَالَّذِي كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا أَحَدٌ يَعْبُدُ اللَّهَ مَعَ رَسُولِهِ مِنَ الرِّجَالِ غَيْرُهُ.

Эй халойиқ, Алидан бошқа томонга адашманглар, ундан юз ўгирманглар ва унинг вилоятидан [пешволиги ва васийлигидан] бош тортманглар. У [сизни] ҳақ ва тўғрилиқка бошлаб, [ўзи ҳам] унга амал қиладиган, у ботил ва ёвузликни йўқ қилиб, ундан қайтарадиган ва Аллоҳ йўлида маломатчининг маломати уни ушлаб қололмайдиган кишидир. У Аллоҳга ва Унинг Расулига иймон келтирган биринчи киши бўлиб, ҳеч ким менга иймон келтиришда ундан ошиб ўтмаган. Ва у [Али] ўз жонини Расулуллоҳга фидо қилган ва Расулуллоҳ билан бирга бўлган кишидир. Ўшанда эркаклардан фақат Алигина Расулуллоҳ билан бирга Аллоҳга ибодат қилар эди ва ундан бошқа ҳеч йўқ эди.

أَوَّلُ النَّاسِ صَلَاةً وَأَوَّلُ مَنْ عَبَدَ اللَّهَ مَعِيَ. أَمْرُهُ عَنِ اللَّهِ أَنْ يَنَامَ فِي مَضْجِعِي، فَفَعَلَ فَادِيًا لِي بِنَفْسِهِ.

Али одамлар орасида биринчи бўлиб намоз ўқиган ва мен билан бирга Аллоҳ таолога ибодат қилган илк кишидир. Мен Аллоҳ томонидан унга [Мадинага ҳижрат қилиш кечаси] менинг жойимда ухлашни буюрдим ва у [ҳам менинг амримни қабул қилиб,] ўз жонини мен учун фидо қилган ҳолда бу ишни бажарди.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، فَضْلُوهُ فَقَدْ فَضَّلَهُ اللَّهُ، وَاقْبَلُوهُ فَقَدْ نَصَبَهُ اللَّهُ.

Эй халойиқ, уни [Алини] устун ва афзал деб билинг, зеро, Аллоҳ уни устун ва афзал қилиб қўйгандир. Ва унинг раҳбарлигини қабул қилинг, зероки, Аллоҳ уни тайин этгандир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُ إِمَامٌ مِنَ اللَّهِ، وَلَنْ يَتُوبَ اللَّهُ عَلَى أَحَدٍ أَنْكَرَ وَلَا يَتَهُ وَلَنْ يَغْفِرَ لَهُ، حَتَّمَا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَفْعَلَ ذَلِكَ بِمَنْ خَالَفَ أَمْرَهُ وَأَنْ يُعَذِّبَهُ عَذَابًا نَكْرًا أَبَدَ الْأَبَادِ وَدَهْرَ الدُّهُورِ. فَاحْذَرُوا أَنْ تُخَالِفُوهُ. فَتَصِلُوا نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ.

Эй халойиқ, у [Али] Аллоҳ томонидан бўлган имом ва пешводир ва Аллоҳ таоло унинг [Алининг] вилоятини [пешволиги ва йўлбошчилигини] инкор этган кимсанинг тавбасини зинҳор қабул қилмас ва уни кечирмас. Алининг амр-фармонига қаршилик қилган кимсага нисбатан бу ишни амалга ошириш ва албатта, уни абадий ва доимий ҳолда қаттиқ азоб ила азоблаш Аллоҳ таолонинг зиммасидаги қатъий ва муқаррар бўлган ишдир. Унга [Алига] қарши чиқишдан ҳазар қилинг, оқибат ёқилғиси одамлар ва тош [бут ва санамлар] бўлган, кофирлар учун ҳозирлаб қўйилган оловга киргайсиз.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، يَا - وَاللَّهِ - بَشَرِ الْأَوْلُونَ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، وَأَنَا - (وَاللَّهِ) - خَاتَمَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْحُجَّةُ عَلَى جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ. فَمَنْ شَكَّ فِي ذَلِكَ فَقَدْ كَفَرَ كُفْرَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَمَنْ شَكَّ فِي شَيْءٍ مِنْ قَوْلِي هَذَا فَقَدْ شَكَّ فِي كُلِّ مَا أَنْزَلَ إِلَيَّ، وَمَنْ شَكَّ فِي وَاحِدٍ مِنَ الْأَثْمَةِ فَقَدْ شَكَّ فِي الْكُلِّ مِنْهُمْ، وَالشَّكُّ فِينَا فِي النَّارِ.

Эй халойиқ, Аллоҳга қасамки, илгариги пайғамбарлар ва илоҳий элчилар менинг келишим ҳақида мужда ва хушxabар берганлар ва мен Аллоҳга қасамки, пайғамбарлар ва илоҳий элчиларнинг сўнггисиман ва осмонлар-у ерларда яшайдиган барча махлуқотларга ҳужжатман. Кимки ушбу ҳақиқат хусусида шак-шубҳага борса, илк жоҳилият давридаги кофирлик ила кофир бўлган ва кимки мен айтган ушбу сўзларимнинг бирортасида шубҳаланса, [яъни сўзларимнинг тўғрилигида шак-шубҳа қилса] дарҳақиқат, менга нозил бўлган нарсаларнинг ҳаммасига шак-шубҳа қилган бўлур. Ва кимда-ким имомлардан бирортаси хусусида шак қилса, [бирор имомнинг имомати ва пешволигига шак-шубҳа билан қараса] дарҳақиқат, уларнинг [имомларнинг] ҳаммасига шак қилган бўлур. Ва биз ҳақимизда шак қилувчи кишининг жойи жаҳаннам ўтидир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، حَبَابِي اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهَذِهِ الْفَضِيلَةِ مَنَّا مِنْهُ عَلَيَّ وَإِحْسَانًا مِنْهُ إِلَيَّ وَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، أَلَا لَهُ الْحَمْدُ مِنِّي أَبَدَ الْأَبَدِينَ وَدَهْرَ الدَّاهِرِينَ وَعَلَى كُلِّ حَالٍ.

Эй халойиқ, Аллоҳ азза ва жалла Ўз томонидан менга бўлган инъом ва эҳсони [яъни яхшилиги ва фазлу-марҳамати] юзасидан ушбу фазилат ва устунликни менга ато этди ва албатта, Ундан ўзга илоҳ йўқ. Огоҳ бўлинглар, мен томондан барча ҳамду сано ва мақтовлар абадий ва доимий ҳолда ҳамда ҳар ҳолатда Унга бўлсин.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، فَضَّلُوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدِي مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ الرَّزْقَ وَبَقِيَ الْخَلْقُ.

Эй халойиқ, Алини устун ва афзал деб билинглар. Зероки, у мenden кейин эркак ва аёлдан иборат барча инсонларнинг энг афзалидир. Модомики,

Аллоҳ таоло ризқ нозил қиларкан ва яралганлар боқий эканлар, вазият шундан иборатдир.

مَلْعُونٌ مَّلْعُونٌ، مَغْضُوبٌ مَغْضُوبٌ مَنْ رَدَّ عَلَيَّ قَوْلِي هَذَا وَمَا يُؤَافِقُهُ.

Аллоҳнинг раҳматидан узоқлашган ва лаънатлангандир, Аллоҳнинг қаҳру ғазабига дучор бўлган ва ғазабга учрагандир кимки менинг бу сўзимни рад этиб унга розилик билдирмаса!

أَلَا إِنَّ جِبْرِيلَ حَبْرِي عَنِ اللَّهِ تَعَالَى بِذَلِكَ وَيَقُولُ: «مَنْ عَادَى عَلِيًّا وَمَا يَتَوَلَّهُ فَعَلَيْهِ لَعْنَتِي وَعَضْيَتِي»، ﴿وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۗ - أَنْ تُخَالِفُوهُ فَتَرِلَ أَقْدَامٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا - إِنَّ اللَّهَ حَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾.

Огоҳ бўлинглар, Жаброил (алайҳис салом) Аллоҳ таолодан бу борада менга хабар келтирди ва У шундай марҳамат қилган: «Кимки Алига душманлик қилса ва унинг вилоятига [пешволиги ва йўлбошчилиги] таслим бўлиб қабул этмаса, унга менинг лаънатим ва ғазабим бўлсин!». «Ва ҳар ким эрта қиёмат кунни учун нима тақдим қилганига назар солсин. Аллоҳга тақво қилинлар – Алига қарши чиқишдан сақланинлар. Оқибат, оёғингиз [Ислом йўлида] собит ва мустаҳкам ўрнашганидан кейин тойиб кетмасин – Албатта, Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир» (Ҳашр сураси/ 18-оят).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُ جَنَّبَ اللَّهُ الَّذِي ذَكَرَ فِي كِتَابِهِ الْعَزِيمِ، فَقَالَ تَعَالَى مُخْبِرًا عَمَّنْ يُخَالِفُهُ: ﴿أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتًا عَلَيَّ مَا فَرَطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ﴾.

Эй халойиқ, Дарҳақиқат, у [Али] Аллоҳнинг қўшниси бўлиб, Аллоҳ таоло Ўзининг азиз китобида уни зикр қилган ва унга [Алига] муҳолиф бўлганлар ҳақида хабар бериб шундай деган: «Мабодо бирор ким: «Афсуски Аллоҳнинг қўшниси ҳақида сусткашлик қилдим», деб айтишидан олдин» (Зумар сураси/ 56-оят).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، تَدَبَّرُوا الْقُرْآنَ وَافْهَمُوا آيَاتِهِ وَانظُرُوا إِلَى مُحْكَمَاتِهِ وَلَا تَتَّبِعُوا مُتَشَابِهَهُ، فَوَاللَّهِ لَنْ يُبَيِّنَ لَكُمْ زَوَاجِرَهُ وَلَنْ يُوضِحَ لَكُمْ تَفْسِيرَهُ إِلَّا الَّذِي أَنَا آخِذٌ بِيَدِهِ وَمُصْعِدُهُ إِلَيَّ وَشَائِلٌ بَعْضُهُ وَرَافِعُهُ بِيَدِي وَمُعَلِّمُكُمْ: أَنْ مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلَيَّ مَوْلَاهُ، وَهُوَ عَلَيَّ بِنُ أَبِي طَالِبٍ أَخِي وَوَصِيِّي، وَمَوْلَاتُهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَنْزَلَهَا عَلَيَّ.

Эй халойиқ, Қуръонда тафаккур юритинглар, унинг оятларининг теран маъно-мазмунини тушуниб етинглар, унинг муҳкам оятларига назар солиб эътибор қаратинглар ва унинг муташобих оятларига¹ эргашманглар. Бас,

1. Қуръонда икки хил оят бор: 1. Муҳкам оятлар. Улар аниқ ва равшан маънога эга бўлган оятлардир. Бундай оятлар тафсир қилишни талаб этади, уларга Уммул Китоб, яъни Қуръоннинг онаси дейилган. Уларни Қуръоннинг қалби деб ҳам аташ мумкин. Иккинчи қисм эса Муташобих оятлардир. Бундай оятлар изоҳлаш ва ёритишни талаб қилади ва бу ишга «таъвил» дейилади. Муҳкам оятлар тафсир қилишни талаб этса, Муташобих оятлар эса таъвил қилишни талаб қилади.

Аллоҳга қасамки, зинҳор ҳеч ким сизларга Қуръоннинг ботинини баён қилмагай ва унинг таъвил-тафсирини изоҳлаб бермагай, магар мен унинг кўлини ва билагини ушлаб юқорига кўтариб турган кишигина бу ишни амалга оширгай ва мен уни сизларга маълум қилиб айтаманки: «Мен кимнинг мавлоси ва раҳбари бўлсам, демак, бу Али унинг мавлоси ва раҳбаридир. Ва у Али ибн Абу Толиб менинг биродарим ва ворисимдир. Унинг вилояти ва пешволиги Аллоҳ азза ва жалла томонидан бўлиб, уни менга нозил қилди».

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ عَلِيًّا وَالطَّيِّبِينَ مِنْ وُلْدِي مَنْ صَلْبِهِ هُمُ التَّقِيُّ الْأَصْغَرُ، وَالْقُرْآنُ التَّقِيُّ الْأَكْبَرُ، فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مُنْبِيُّ عَن صَاحِبِهِ وَمُؤَافِقٌ لَهُ، لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

Эй халойиқ, ҳақиқатан ҳам, Али ва унинг наслидан бўлган покиза фарзандларим Сиқли Асғар, яъни кичикроқ қимматбаҳо нарсадирлар ва Қуръон эса Сиқли Акбар, яъни каттароқ қимматбаҳо нарсадир. Бу иккисининг ҳар бири ўз ҳамроҳи ҳақида хабар бериб, унга монанд ва мувофиқ бўлур. Бу иккиси Ҳавзи Кавсарда менинг ҳузуримга кириб келгунга қадар ҳаргиз бир-биридан ажралмас.

أَلَا إِنَّكُمْ أُمَّتَاءُ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ وَحُكَّامُهُ فِي أَرْضِهِ.

Огоҳ бўлинглар, улар Аллоҳнинг яратган махлуқотлари орасидаги ишончли ва омонаткор кишилари бўлиб, улар Унинг ер юзидаги ҳукмдорларидир.

أَلَا وَقَدْ أَدَيْتُ. أَلَا وَقَدْ بَلَّغْتُ، أَلَا وَقَدْ أَسْمَعْتُ، أَلَا وَقَدْ أَوْصَحْتُ، أَلَا وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَالَ وَأَنَا قُلْتُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، أَلَا إِنَّهُ لَا «أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ» غَيْرَ أَحْيَ هَذَا، أَلَا لَا تَحِلُّ إِمْرَةٌ الْمُؤْمِنِينَ بَعْدِي لِأَحَدٍ غَيْرِهِ.

Огоҳ бўлингизким, мен зиммамдаги вазифани бажардим. Огоҳ бўлингизким, мен [сизларга Аллоҳ таолонинг амр-фармонини] етказдим. Огоҳ бўлингизким, мен [сизларга ушбу муҳим масалани] эшиттирдим ва огоҳ бўлинглар, мен ушбу ҳақиқатни сизларга ёритиб бердим. Билинглар, Аллоҳ азза ва жалла менга буюриб деди ва мен ҳам Аллоҳ азза ва жалла томонидан сизларга айтдим. Огоҳ бўлингизким, дарҳақиқат, менинг бу биродарим Алидан бошқа ҳеч ким «Амирул-мўминин», яъни мўминларнинг амири эмасдир. Огоҳ бўлинглар, мендан кейин Алидан бошқа ҳеч кимни «Амирул-мўминин» деб аташ жоиз бўлмагай.

قَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ أَوْلَى بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ. فَقَالَ: أَلَا مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ وَأَنْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ وَاحْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ.

Сўнгра ул ҳазрат шундай марҳамат қилдилар: «Эй одамлар, ким сизларга ўзларингиздан ҳам, ҳақлироқ ва сазоворроқдир?» Улар: «Аллоҳ ва Унинг Расули», деб жавоб бердилар. Шунда ул ҳазрат марҳамат қилиб дедилар:

«Мен кимнинг мавлоси ва раҳбари бўлсам, демак, бу Али унинг мавлоси ва раҳбаридир. Эй Аллоҳим, Алини дўст тутган кишини дўст тутгин ва унга душманлик қилган кимсани душман тутгин. Унга ёрдам берган кишига мададкор бўлгин ва ундан ёрдамини дариг тутганларни хор этгин».

Тўртинчи қисм: Расулуллоҳ *(соллаллоҳу алайҳи ва олиҳи васаллам)* **кўллари билан Алини кўтариб ворис этиб тайинлашлари ҳақида**

مَعَاشِرَ النَّاسِ، هَذَا عَلِيُّ أَخِي وَوَصِيِّي وَوَاوَعِي عِلْمِي، وَخَلِيفَتِي فِي أُمَّتِي عَلِيٌّ مَنْ آمَنَ بِي وَعَلَى تَفْسِيرِ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَالِدَاعِي إِلَيْهِ وَالْعَامِلُ بِمَا يَرْضَاهُ وَالْمُحَارِبُ لِأَعْدَائِهِ وَالْمُوَالِي عَلَى طَاعَتِهِ وَالنَّاهِي عَنِ مَعْصِيَتِهِ. إِنَّهُ خَلِيفَةُ رَسُولِ اللَّهِ وَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْإِمَامَ الْهَادِي مِنَ اللَّهِ، وَقَاتِلِ التَّاكْثِبِينَ وَالْقَاسِطِينَ وَالْمَارِقِينَ بِأَمْرِ اللَّهِ. يَقُولُ اللَّهُ: ﴿مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلَ لَدَيَّ﴾.

Эй халойик, бу Алидир Менинг биродарим, ворисим ва илмимнинг кўриқловчиси ҳамда умматим орасида менга иймон келтирган кишиларга ва Аллоҳ азза ва жалла Китобининг тафсирига асосан менинг халифам-ўринбосаримдир. У одамларни Аллоҳ таоло томонга чакирувчи, Аллоҳни рози қиладиган ишларни амалга оширувчи, Унинг душманларига қарши курашувчи, У Аллоҳнинг итоатида вафодор ва химоячи ҳамда Унга итоатсизлик қилишдан қайтарувчидир. Шубҳасиз, Али Расулуллоҳнинг халифаси-ўринбосари, мўминларнинг амири ва Аллоҳ томонидан ҳидоят қилувчи имом-пешводир. Ва Али Аллоҳнинг амри билан аҳд-паймонини бузганлар, зулму адолатсизлик йўлини тутганлар ва диндан чиқиб кетганлар билан жанг қилувчидир. Аллоҳ таоло: «Менинг ҳузуримда [ваъда қилинган] сўз ўзгартирилмас», деб марҳамат қилади (Қоф сураси/ 29-оят).

بِأَمْرِكَ يَا رَبِّ أَقُولُ: اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ وَأَنْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ وَالْعَنْ مَنْ أَنْكَرَهُ وَاعْضِبْ عَلَيَّ مَنْ جَحَدَ حَقَّهُ.

Эй Раббим, Сенинг амру фармонинг билан айтаман: Эй Аллоҳим, Алини яхши кўрганларни Сен ҳам яхши кўр, унга адоват қилганларга нисбатан Сен ҳам адоватли бўлгин! Унга ёрдам берганларга Ўзинг мададкор бўлгин! Алидан ўз ёрдамини дариг тутганларни Сен ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйгин! Алини [унинг вилояти ва пешволигини] инкор этганларни Ўз раҳматингдан узоқ қилгин ва унинг ҳаққини рад этганларга ғазаб этгин!

اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَنْزَلْتَ الْآيَةَ فِي عَلِيٍّ وَلِيكَ عِنْدَ تَبْيِينِ ذَلِكَ وَنَصْبِكَ إِيَّاهُ هَذَا الْيَوْمَ: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَمْتَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾، ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾. اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ أَنِّي قَدْ بَلَغْتُ.

Эй Аллоҳим, Сен Ўзинг Валийинг Али ҳақида унинг вилояти ва пешволигини баён қилиб, уни [Алини] шу кунга тайин этаркансан ушбу

оятни нозил қилдинг: «Бугун мен сизлар учун динингизни комил қилдим ва сизларга неъматимни тўла-тўқис қилиб бердим ва сизлар учун ислом дин бўлишига рози бўлдим» (Моида сураси, 3-оят). «Кимда-ким Исломдан бошқа динни истаса, бас ундан [бу ўзга «дин» Аллоҳ ҳузурида] ҳаргиз қабул қилинмас ва у охиратда зиён кўргувчилардан бўлур» (Оли Имрон сураси, 85-оят). Эй Аллоҳим, мен Сени гувоҳ қиламанки, Сенинг амру фармонингни одамларга етказдим.

Бешинчи қисм: Умматни имомат ва пешволик масаласига нисбатан эътиборли бўлишга чақириш ҳақида

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّمَا أَكْمَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ دِينَكُمْ بِإِمَامَتِهِ. فَمَنْ لَمْ يَأْتَمْ بِهِ وَمِمَّنْ يَقُومُ مَقَامَهُ مِنْ وُلْدِي مَنْ صَلَّى إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالْعَرْضِ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ، ﴿لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ﴾.

Эй халойиқ, Аллоҳ азза ва жалла динингизни Алининг имомати билан комил қилди. Демак, Алига ва унинг ўрнини эгаллайдиган Алининг наслидан бўлган менинг фарзандларимга қиёмат куни Аллоҳнинг ҳузурида юзма-юз бўлгунга қадар эргашмайдиганлар, ана ўшаларнинг қилган амаллари [дунё ва охиратда] нобуд ва пуч бўлур ва ўзлари эса дўзахда абадий қолгувчидирлар. «Улардан азоб енгиллатилмас. Ва уларга [озгина бўлса ҳам нафас ростлашга] муҳлат ҳам берилмас» (Бақара сураси/ 162-оят ва Оли Имрон сураси/ 88-оят).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، هَذَا عَلَيَّ، أَنْصَرْتُكُمْ لِي وَأَحَقُّكُمْ لِي وَأَقْرَبُكُمْ إِلَيَّ وَأَعَزُّكُمْ عَلَيَّ، وَاللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَأَنَا عَنْهُ رَاضِيَان. وَمَا نَزَلَتْ آيَةٌ رِضًا فِي الْقُرْآنِ إِلَّا فِيهِ، وَلَا خَاطَبَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَّا بَدَأَ بِهِ، وَلَا نَزَلَتْ آيَةٌ مَدْحٍ فِي الْقُرْآنِ إِلَّا فِيهِ، وَلَا شَهِدَ اللَّهُ بِالْحَقَّةِ فِي ﴿هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ﴾ إِلَّا لَهُ، وَلَا أَنْزَلَهَا فِي سِوَاهُ وَلَا مَدَحَ بِهَا غَيْرَهُ.

Эй халойиқ, Бу Али менга сизларнинг энг ёрдам берувчироғингиз, менга нисбатан энг ҳақлироғингиз, менга энг яқинроғингиз ва менинг наздимда энг азизроғингиздир. Аллоҳ азза ва жалла ҳам, мен ҳам ундан розимиз. Қуръонда бирор ризолик ояти йўқ, магар Али ҳақидадир. Қачонки Аллоҳ таоло Қуръонда мўминларга хитоб қилган бўлса, Али билан бошлагандир [яъни Али Аллоҳ таоло назарга олган биринчи кишидир]. Ва Қуръонда бирор мадҳ ва мақтов ояти нозил бўлган бўлса, фақат Али ҳақидадир. Ва Аллоҳ таоло “Ҳал Ато Алал-Инсон” сурасида жаннатга киришга фақат Али учунгина гувоҳлик берган ва уни [ушбу сурани] Алидан бошқаси ҳақида нозил қилмаган ва ўша сура орқали Алидан бошқани мақтамаган.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، هُوَ نَاصِرُ دِينِ اللَّهِ وَالْمُجَادِلُ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ، وَهُوَ النَّقِيُّ النَّقِيُّ الْهَادِي الْمَهْدِيُّ. نَبِيِّكُمْ خَيْرٌ نَبِيٍّ وَوَصِيِّكُمْ خَيْرٌ وَصِيٍّ وَبَنُوهُ خَيْرٌ الْأَوْصِيَاءِ.

Эй халойиқ, у [Али] Аллоҳ динининг ёрдамчиси ва Аллоҳ Расулининг химоячисидир. У тақволи, покиза, тўғри йўлга бошловчи ва [Аллоҳнинг Ўзи томонидан] ҳидоят қилинган кишидир. Пайғамбарингиз энг яхши пайғамбардир, унинг сизларга тайинлаган вориси энг яхши ворисдир ва унинг [Пайғамбарнинг] фарзандлари энг яхши ворислардир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، ذُرِّيَّةُ كُلِّ نَبِيٍّ مِنْ صُلْبِهِ، وَذُرِّيَّةِي مِنْ صُلْبِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ.

Эй халойиқ, ҳар бир пайғамбарнинг фарзандлари ўзининг наслидандир ва менинг фарзандларим эса мўминлар Амири Алининг наслидандир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ إِبْلِيسَ أَخْرَجَ آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ بِالْحَسَدِ، فَلَا تَحْسُدُوهُ فَتَحْبِطَ أَعْمَالُكُمْ وَتَرَلَّ أَقْدَامُكُمْ، فَإِنَّ آدَمَ أَهْبَطَ إِلَى الْأَرْضِ بِخَطِيئَةٍ وَاحِدَةٍ، وَهُوَ صَفْوَةُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَكَيْفَ بِكُمْ وَأَنْتُمْ أَنْتُمْ وَمِنْكُمْ أَعْدَاءُ اللَّهِ،

Эй халойиқ, дарҳақиқат, Иблис [маккор Шайтон] Одам *(алайҳис салом)*ни ҳасад ва кўра олмаслик билан жаннатдан қувди. Демак, зинҳор Алига ҳасад қилманглар, оқибат, амалларингиз нобуд ва пуч бўлур ҳамда оёқларингиз тойиб кетур. Шубҳасиз, Одам *(алайҳис салом)* битта хатоси сабабли ерга туширилди. Ҳолбуки, у Аллоҳ азза ва жалланинг танлаган бандаси эди. Ва сизлар қандай ҳолда бўлурсиз ваҳоланки, сизлар сизларсиз ва Аллоҳнинг душманлари ҳам сизларнинг орангиздандир.

أَلَا وَإِنَّهُ لَا يُبْعَضُ عَلَيَّ إِلَّا شَقِيٌّ، وَ لَا يُوَالِي عَلَيًّا إِلَّا تَقِيٌّ، وَلَا يُؤْمِنُ بِهِ إِلَّا مُؤْمِنٌ مُخْلِصٌ.

Огоҳ бўлинглар, фақат бахти қаро кишигина Алини ёмон кўради ва фақат тақводор кишигина Алининг вилоятини қабул қилиб уни севади. Ва фақат ихлосманд мўмингина Алига ишонади.

وَفِي عَلِيِّ - وَاللَّهِ - نَزَلَتْ سُورَةُ الْعَصْرِ: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ إِلَّا عَلِيًّا الَّذِي آمَنَ وَرَضِيَ بِالْحَقِّ وَالصَّبْرِ.

Аллоҳга қасамки, “Аср” сураси Али ҳақида нозил бўлди: «*Бисмиллааҳир Роҳманир Роҳийм. Аср (вақти)га қасамки, инсон зоти зиён-бахтсизликдадир*», магар иймон келтирган ҳамда ҳақ-тўғрилиқ ва сабрга рози бўлган Али бундан мустаснодир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، قَدْ اسْتَشْهَدْتُ اللَّهَ وَبَلَّغْتُكُمْ رَسُولِي وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ.

Эй халойиқ, албатта, Мен Аллоҳни гувоҳ қилиб, рисолатимни [элчилик вазирамни] адо этиш учун Унинг амр-фармони сизларга етказдим. Ва Расулнинг зиммасида эса фақат очик-ойдин етказишдир, холос.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، ﴿اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾.

Эй халойиқ, «Аллоҳга ҳақиқий тақво ила тақво қилинглар. Ва фақат мусулмон ҳолингиздагина бу дунёдан ўтинглар» (Оли Имрон сураси/ 102-оят).

Олтинчи қисм: Мунофиқларнинг фитна-бузғунчилигига ишора

مَعَاشِرَ النَّاسِ، ﴿آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا مَعَهُ مِنْ قَبْلُ أَنْ تَطْمِئِنَّ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السِّتِّ﴾. بِاللَّهِ مَا عَنَىٰ بِهَذِهِ الْآيَةِ إِلَّا قَوْمًا مِنْ أَصْحَابِي أَعْرَفُهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَنْسَاهِهِمْ، وَقَدْ أَمَرْتُ بِالصَّفْحِ عَنْهُمْ فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرِئٍ عَلَىٰ مَا يَجِدُ لِعَلِّي فِي قَلْبِهِ مِنَ الْحُبِّ وَالْبُغْضِ.

Эй халойиқ, «юзларни бузиб тескарисига айлантириб юборишимиздан олдин ёки «Шанба эгаларини» [Аллоҳга нисбатан макру ҳийла ишлатган яҳудийларни] лаънатлаганимиздек уларни лаънатлашимиздан олдин Аллоҳга, Унинг Расулига ва унинг билан бирга туширилган Нурга [Қуръонга] иймон келтиринглар» (Нисо сураси/ 47-оят). Аллоҳга қасамки, У бу оят билан мен уларнинг исмлари ва насл-насабларини биладиган фақат бир гуруҳ саҳобаларимнигина назарда тутгандир, холос ва мен уларнинг қилмишларидан воз кечишга буюрилганман. Шундай экан, ҳар бир инсон Алига нисбатан ўз қалбида топадиган севги ва ёки нафрат асосида иш тутсин [ва билсинки, унинг амалининг қадри шунга боғлиқдир].

مَعَاشِرَ النَّاسِ، النُّورُ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مَسْئُوكٌ فِيَّ ثُمَّ فِي عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، ثُمَّ فِي النَّسْلِ مِنْهُ إِلَى الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ الَّذِي يَأْخُذُ بِحَقِّي اللَّهُ وَبِكُلِّ حَقٍّ هُوَ لَنَا، لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدْ جَعَلَنَا حُجَّةً عَلَى الْمُقْصِرِينَ وَالْمُعَانِدِينَ وَالْمُخَالَفِينَ وَالْحَائِنِينَ وَالْأَثِمِينَ وَالظَّالِمِينَ وَالْغَاصِبِينَ مِنْ جَمِيعِ الْعَالَمِينَ.

Эй халойиқ, Аллоҳ азза ва жалла томонидан бўлган нур менда кейин Али ибн Абу Толибда, сўнгра унинг насида то Аллоҳнинг ҳаққини ва биз учун бўлган барча ҳақ-ҳуқуқни ундириб оладиган Қоим [Ҳақни барпо этувчи] Имом Маҳдийгача ўрнашган. Зеро, Аллоҳ азза ва жалла бизни барча оламлардан бўлган сустлик қилувчилар, душманлик қилувчилар, мухолифлар, хоинлар, гуноҳкорлар, золимлар ва ғосиблар [ҳаққимизни тортиб олувчилар] устидан ҳужжат ва далил қилиб қўйган.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَنْذَرَكُمْ أَيُّ رَسُولٍ اللَّهُ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِي الرُّسُلُ، أَفَأَنْ مِتُّ أَوْ قُتِلْتُ ﴿انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ؟ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنَ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ الصَّابِرِينَ. أَلَا وَإِنَّ عَلِيًّا هُوَ الْمُصَوِّفُ بِالصَّبْرِ وَالشُّكْرِ، ثُمَّ مِنْ بَعْدِهِ وَوَلَدِي مِنْ صَلْبِهِ.

Эй халойиқ, мен сизларни Аллоҳнинг Расули ва Элчиси эканлигим борасида огоҳлантираман. «Шубҳасиз, менадан олдин ҳам элчилар-пайгамбарлар ўтган. Демак, агар мен вафот этсам ёки ўлдирилсам, орқангизга [жоҳиллик давридаги кофирлик ҳолатига] қайтасизларми?! Кимки орқасига қайтса,

Аллоҳга ҳеч зарар етказа олмас, [балки фақат ўзига зарар қилади, холос]. Ва Аллоҳ эса [Унинг йўлидан қайтмай] шуқр қилувчиларни [ҳамда сабр қилувчиларни] мукофотлайди» (Оли Имрон сураси/ 144-оят). Огоҳ бўлингизким, Али ва ундан кейин унинг наслидан бўлган фарзандларим сабр ва шуқр қилиш сифатига эга бўлган кишилардир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، لَأَتَمُّوا عَلَيَّ بِإِسْلَامِكُمْ، بَلْ لَأَتَمُّوا عَلَيَّ اللَّهُ فَيَحِطَ عَمَلِكُمْ وَيَسْخَطَ عَلَيْكُمْ وَيَبْتَلِيَكُمْ بِشَوَاطِئِ مِنْ نَارٍ وَنَحَاسٍ، إِنَّ رَبَّكُمْ لِبَالِمِرْصَادٍ.

Эй халойиқ, Исломингизни [мусулмон бўлганингизни] менга миннат қилмангиз, балки Аллоҳ таолога ҳам миннат қилмангиз. Оқибат, Аллоҳ амалларингизни нобуд ва пуч қилиб, сизларга ғазаб қилади ва сизларни оловли аланга ва эритилган мисга мубтало қилади. Албатта, Раббинг кузатиб турувчидир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُ سَيَكُونُ مِنْ بَعْدِي أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ. مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ اللَّهَ وَأَنَا بَرِيئَانِ مِنْهُمُ.

Эй халойиқ, мендан кейин сизларни дўзахга чорлайдиган пешволар ва раҳбарлар бўлур ва уларга қиёмат кунда ҳеч бир ёрдам берилмагайдир [ва улар ёлғиз қолурлар]. Эй халойиқ, Аллоҳ ва мен улардан безормиз.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُمْ وَأَنْصَارَهُمْ وَأَتْبَاعَهُمْ وَأَشْيَاعَهُمْ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَيْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ. أَلَا إِنَّهُمْ أَصْحَابُ الصَّحِيفَةِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ فِي صَحِيفَتِهِ!!

Эй халойиқ, улар, уларнинг ёрдамчилари, тарафдорлари ва уларга эргашувчилар дўзахнинг энг ёмон ва паст жойида бўлурлар. Ва мутакаббирларнинг жойи нақадар ёмондир. Билингизки, улар саҳифа-китоб эгаларидир. Демак, ҳар бирингиз ўз саҳифасига [қиладиган амаллари саҳифасига] қарасин!!

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنِّي أَدْعُهَا إِمَامَةً وَوَرَاثَةً فِي عَقْبِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَقَدْ بَلَغْتُ مَا أُمِرْتُ بِتَنْبِيغِهِ حُجَّةً عَلَى كُلِّ حَاضِرٍ وَعَآبٍ وَعَلَى كُلِّ أَحَدٍ مِنْ شَهِدٍ أَوْ لَمْ يَشْهَدْ، وَوَلَدٌ أَوْ لَمْ يُولَدْ، فَلْيَبْلِغِ الْحَاضِرُ الْغَائِبَ وَالْوَالِدُ الْوَلَدَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

Эй халойиқ, Мен қиёмат кунига қадар Ислон умматига раҳбарлик қилишни имомат-пешволик ва мерос сифатида ўз наслимда қолдираман. Ва энди менга етказиш буюрилган нарсани етказдим, токи бу сўзларим ҳар бир ҳозир бўлган ва ғойиб бўлганларга ҳамда ушбу сўзларимнинг гувоҳи бўлган ёки гувоҳи бўлмаган, туғилган ёки туғилмаган ҳар бир кишига хужжат ва қабий далил бўлсин. Шундай экан, бу сўзларимни ҳозир бўлганлар ғойиб бўлганларга ва оталар фарзандларига қиёмат кунигача етказсинлар.

وَسَيَجْعَلُونَ الْإِمَامَةَ بَعْدِي مَلَكًا وَاعْتَصَابًا، أَلَا لَعَنَ اللَّهُ الْعَاصِبِينَ الْمُعْتَصِبِينَ، وَعِنْدَهَا ﴿سَيَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَا الثَّقَلَانِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمَا شَوَاطِئَ مِنْ نَارٍ وَنَحَاسٍ فَلَا تَنْتَصِرَانِ﴾.

Мендан кейин имомат ва раҳбарликни подшоликка айлантириб, уни тортиб олурлар. Огоҳ бўлингизким, тортиб олувчилар ва ғорат қилувчиларга [талончиларга] Аллоҳнинг лаънати бўлсин! «*Ва албатта, Аллоҳ ўша пайтда [Қиёмат қойим бўлган кунда сизлар билан ҳисоб-китоб қилиш] учун фориғ бўлажакдир, эй инсу жинлар! [У Кунда] сизларнинг устингизга оловдан бир аланга ва эритилган мис юборилур. Шунда сизларга ҳаргиз ёрдам берилмайди*» (Ар-Раҳмон сураси/ 31 ва 35-оятлар).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَكُنْ لِيَدْرِكُمْ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ، وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطَاعَكُمْ عَلَىٰ الْغَيْبِ.

Эй халойиқ, Аллоҳ сизларни мана шу турган ҳолатингизда [яъни ким мўмин-у, ким мунофиқлиги маълум бўлмаган ҳолатда] ташлаб қўймас. Ҳали У нопокни покдан ажратади. Аллоҳ сизларни ғайбдан хабардор қилиб қўймас. (Оли Имрон сурасининг 179-оятига ишорадир).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّهُ مَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَاللَّهُ مُهْلِكُهَا بِتَكْذِيبِهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمُكَلِّمُهَا الْإِمَامَ الْمَهْدِيَّ وَاللَّهُ مُصَدِّقٌ وَعْدُهُ.

Эй халойиқ, ҳеч бир қишлоқ-шаҳар йўқки, Аллоҳ унинг аҳлини ҳақ-у ҳақиқатни ёлғонга чиқаргани сабабли қиёмат кунидан олдин ҳалок қилгувчи ва уни Имом Маҳдийга топширувчи бўлмаса. Албатта, Аллоҳ Ўз ваъдасини амалга оширувчидир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، قَدْ ضَلَّ قَبْلَكُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ، وَاللَّهُ لَقَدْ أَهْلَكَ الْأَوَّلِينَ، وَهُوَ مُهْلِكُ الْآخِرِينَ.

Эй халойиқ, сиздан олдин ҳам илгаригиларнинг кўплари адашганлар ва шубҳасиз, Аллоҳ илгаригиларни ҳалок қилган. Ва У кейингиларни [келгусида келадиганларни] ҳам ҳалок қилгувчидир.

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿أَلَمْ أَهْلِكِ الْأَوَّلِينَ، ثُمَّ نَتَّبِعُهُمُ الْآخِرِينَ، كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ، وَإِنِّي يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾.

Аллоҳ таоло Ўзининг китобида шундай марҳамат қилади: «*Ахир Биз аввалгиларни [ўз пайгамбарларини ёлғонга чиқарган умматларни] ҳалок қилмадикми?! Сўнгра кейингиларни ҳам уларга эргаштирурмиз! Биз [кофирлар ва мунофиқлардан иборат] барча жиноятчиларни мана шундай [ҳалок] қилурмиз! Ўша кунда ёлғонга чиқарувчиларнинг ҳолига вой бўлсин!*» (Мурсалот сураси/ 16, 17, 18, 19-оятлар).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَمَرَنِي وَهَمَّائِي، وَقَدْ أَمَرْتُ عَلِيًّا وَهَمَّيْتُهُ بِأَمْرِهِ. فَعَلِمُ الْأَمْرَ وَالنَّهْيَ لَدَيْهِ، فَاسْمَعُوا لِأَمْرِهِ تَسْلَمُوا وَأَطِيعُواهُ هَتَدُوا وَأَنْتَهُوَا لِنَهْيِهِ تَرْشُدُوا، وَصَبِرُوا إِلَىٰ مُرَادِهِ وَلَا تَتَفَرَّقُوا بِكُمْ السُّبُلَ عَنْ سَبِيلِهِ.

Эй халойиқ, дарҳақиқат, Аллоҳ Ўз амр-фармони ва наҳйи-қайтаришини менга марҳамат қилди ва мен ҳам Унинг буйруғи билан ушбу амр-фармон ва наҳйи-қайтариш илмини Алига бердим. Демак, Аллоҳнинг амр-фармони ва

наҳйи-қайтариш илми Али наздидадир. Шундай экан, Алининг амрига кулоқ солиб таслим бўлинглар. Унга итоат этинглар, натижада ҳидоят бўлгайсиз ва Али сизларни бирор ишдан қайтарганда, қайтинглар, оқибат тўғри йўлни топгайсиз. Унинг кўрсатган йўли ва мақсади сари интилинглар. Турли йўллар сизларни унинг йўлидан адаштирмасин!

Еттинчи қисм: Аҳли Байт (а.с) издошлари ва уларнинг душманлари ҳақида

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَنَا صِرَاطُ اللَّهِ الْمُسْتَقِيمِ الَّذِي أَمَرَكُمْ بِاتِّبَاعِهِ، ثُمَّ عَلَيَّ مِنْ بَعْدِي. ثُمَّ وُلْدِي مِنْ صُلْبِهِ أَيْمَنَةُ الْهُدَى، يَهْدُونَ إِلَى الْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ.

ثُمَّ قَرَأَ: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ...» إِلَى آخِرِهَا،

Эй халойиқ, Мен Аллоҳ таоло сизларни унга эргашишга буюрган Аллоҳнинг ўша Тўғри Йўлиман. Сўнгра Али мендан кейин Аллоҳнинг ўша Тўғри Йўлидир. Сўнгра Алининг наслидан бўлган менинг фарзандларим Тўғри Йўлнинг пешволаридир. Улар ҳақ ва тўғрилиқка бошлайдилар ва ҳақ ила хукм этадилар.

Сўнг Пайғамбар (соллаллоҳу алайҳи ва олиҳи васаллам) Фотиҳа сурасини ўқидилар:

«Бисмиллааҳир Роҳманир Роҳийм. Алҳамдулиллааҳи Роббил тааламийн. Ар-Роҳманир-Роҳийм» – суранинг охиригача.

وَقَالَ: فِي نَزَلَتْ وَفِيهِمْ وَاللَّهِ نَزَلَتْ، وَهُمْ عَمَتْ وَإِيَّاهُمْ حَصَّتْ، أَوْلِيكَ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَخْزُونَ، أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْعَالِيُونَ. أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ الْعَاوُونَ إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرَفَ الْقَوْلِ غُرُورًا. أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ، فَقَالَ عَزَّوَجَلَّ: ﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ؕ أَوْلِيكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۗ أَوْلِيكَ حِزْبُ اللَّهِ ؕ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

Сарвари олам сўзларини давом эттириб дедилар: Аллоҳга қасамки, ушбу сура мен ҳақимда ва улар [ўн икки имомлар] ҳақида нозил бўлган. [Шу боис, бу сура] имомларни ўз ичига олиб, уларга аталган. Улар [ўн икки имомлар] Аллоҳнинг валийлари бўлиб, ўшаларгагина ҳеч қандай хавф-кўрқиш йўқ ва улар ғамгин ҳам бўлмагайлар. Огоҳ бўлингиз, чинакам Аллоҳнинг ҳизби [гуруҳигина] ғолибдирлар. Огоҳ бўлингиз, имомларнинг душманлари фаросатсиз гумроҳлар ва шайтонларнинг биродарларидир. Улар одамларни алдаш учун баъзилари баъзиларига латиф-гўзал сўзларни етказишади. Билингизки, Аллоҳ азза ва жалла Ўз китобида имомларнинг ёру-дўстларини зикр қилиб шундай деган: «Аллоҳга ва охират кунига иймон келтирган қавмнинг Аллоҳга ва Унинг Расулига душманлик қилувчиларга дўстлик

қилганларини топмайсан. Агарчи ўша (душман)лар ўз оталари, ёки ўғиллари, ёки ака-укалари ёки қариндош-уруглари бўлсалар ҳам. Ана ўшаларнинг қалбларига Аллоҳ иймонни битиб қўйган ва уларни Ўз томонидан бўлган бир Рух билан қўллагандир. Ва У зот уларни остидан анҳорлар оқиб турган жаннатларга киритур. Унда абадий қолурлар. Аллоҳ улардан рози бўлур. Улар ҳам Аллоҳдан рози бўлурлар. Ана ўшалар, Аллоҳнинг ҳизбидирлар. Огоҳ бўлингизким, албатта, Аллоҳнинг ҳизбигина нажот топгувчидирлар.» (Мужодада сураси/ 22-оят).

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فَقَالَ: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَمَ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ هُمُ الْأَمَنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾.
أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ آمَنُوا وَمَ يَرْتَابُوا.

Огоҳ бўлинглар, имомларнинг ёру-дўстлари мўминлар бўлиб, Аллоҳ аzza ва жалла уларни васф этиб шундай марҳамат қилган: «Иймон келтирган ва иймонларини зулм (ширк) билан аралаштирмаган кишилар – ана ўшаларгагина хотиржамлик, омонлик бор ва улар ҳидоят топганлардир» (Анъом сураси/ 82-оят). Огоҳ бўлинглар, имомларнинг ёру-дўстлари Аллоҳга ва Унинг Расулига иймон келтирган ва шубҳа қилмаган кишилардир.

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ آمِنِينَ، تَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ بِالسَّلَامِ يَقُولُونَ: سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ.

Огоҳ бўлинглар, имомларнинг ёру-дўстлари жаннатга тинчлик-омонлик ва салом ила кирадиган кишилардир. Фаришталар уларни салом билан кутиб олиб шундай дерлар: «Сизларга саломлар бўлсин! Дунёда пок бўлгансиз! Демак, жаннатга абадий қолгувчи бўлган ҳолингизда кирингиз» (Зумар сураси/ 73-оят).

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمْ، هُمُ الْجَنَّةُ يُرَزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ.

Огоҳ бўлинглар, жаннат имомларнинг ёру-дўстлари учундир. Улар у ерда хисобсиз ризкланурлар.

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ يَصْلُونَ سَعِيرًا. أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ جَهَنَّمَ شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ وَيَرُونَ لَهَا زَفِيرًا.

Огоҳ бўлинглар, имомларнинг душманлари дўзахга кирадиганлардир. Огоҳ бўлинглар, шубҳасиз, имомларнинг душманлари [жаҳаннамга ташланганларида] унинг ўкирик фарёдини эшитадиганлардир, ваҳоланки, дўзах қайнаб турган бўлади ва улар жаҳаннамнинг хайқириғини ҳам кўрадилар.

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ فِيهِمْ: ﴿كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعْنَتْ أُخْتَهَا﴾ الآية.

Огоҳ бўлинглар, имомларнинг душманлари шундай кишиларки, Аллоҳ таоло улар ҳақида шундай марҳамат қилган: «Қачонки бир жамоат [дўзахга] кирса, шеригини [уни йўлдан урганларни] лаънатлар» (Аъроф сураси/ 38-оят).

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: ﴿كُلَّمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ سَاءَتْهُمْ حَزَنُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ إِلَىٰ قَوْلِهِ: ﴿فَسُخِّفُوا لِمَا ضَحَّابِ السَّعِيرِ﴾.

Огоҳ бўлинглар, имомларнинг душманлари шундай кишиларки, Аллоҳ азза ва жалла улар ҳақида шундай марҳамат қилган: «Қачонки жаҳаннамга бир гуруҳ ташланганида унинг қўриқчилари улардан: «Сизларга [дунёда бўлган чоғингизда] бирор огоҳлантирувчи келмаганмиди?», деб сўрайди. Улар дерлар: «Ҳа, дарҳақиқат бизларга огоҳлантирувчи келган эди. Лекин биз [уни] ёлгончига чиқардик ва: «Аллоҳ ҳеч нарса нозил қилган эмас, сизлар фақат катта залолат-гумроҳликдасиз, холос!», деган эдик». У сўзининг давомида марҳамат қилиб айтади: «Энди у дўзахийларга ҳалокат бўлсин!» (Мулк сураси/ 8, 9 ва 11-оятлар).

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ، هُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ.

Огоҳ бўлинглар, имомларнинг ёру-дўстлари ўз Парвардигорларидан ғойибона-пинҳона кўрқадиганлар бўлиб, улар учун гуноҳларини кечиш ва улкан ажр-мукофот бордир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، شَتَّانَ مَا بَيْنَ السَّعِيرِ وَالْأَجْرِ الْكَبِيرِ.

Эй халойиқ, дўзах олови билан буюк ажр-мукофот ўртасида нақадар узоқ йўл бор!

مَعَاشِرَ النَّاسِ، عَدُوْنَا مَنْ ذَمَّهُ اللَّهُ وَلَعَنَهُ، وَوَلِيْنَا كُلُّ مَنْ مَدَحَهُ اللَّهُ وَأَحَبَّهُ.

Эй халойиқ, бизнинг душманимиз Аллоҳ уни койиган ва лаънатлаган кишидир ва дўстимиз эса Аллоҳ уни мақтаган ва севган ҳар бир кишидир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلَا وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ وَعَلَيَّ الْبَشِيرُ.

Эй халойиқ, огоҳ бўлинглар, албатта, мен огоҳлантиргувчиман ва Али эса башорат бергувчидир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلَا وَإِنِّي مُنذِرٌ وَعَلَيَّ هَادٍ.

Эй халойиқ, огоҳ бўлинглар, мен огоҳлантирувчиман ва Али эса ҳидоятчи-тўғри йўлга бошловчидир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ أَلَا وَإِنِّي نَبِيٌّ وَعَلِيٌّ وَصِيٌّ.

Эй халойиқ, билингизки, мен Пайғамбарман ва Али эса менинг ворисимдир.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلَا وَإِنِّي رَسُولٌ وَعَلِيٌّ الْإِمَامُ وَالْوَصِيُّ مِنْ بَعْدِي، وَالْأَيْمَةُ مِنْ بَعْدِهِ وَوَلَدُهُ. أَلَا وَإِنِّي وَالِدُهُمْ وَهُمْ يَخْرُجُونَ مِنْ صُلْبِي.

Эй халойиқ, огоҳ бўлинглар, шубҳасиз, мен Аллоҳнинг юборган элчисиман ва Али эса мендан кейинги имом ва ворисдир. Алидан кейинги имомлар эса унинг фарзандларидир. Огоҳ бўлингизки, албатта, мен уларнинг отасиман ва лекин улар Алининг наслидан бўладилар.

Саккизинчи қисм: Имом Маҳдий *(алайҳис салом)* **нинг васфлари ҳақида**

أَلَا إِنَّ حَآئِمَ الْأَيْمَةِ مِنَّا الْقَائِمَ الْمَهْدِيَّ.

Огоҳ бўлинглар, шак-шубҳасиз, имомларнинг охиргиси бўлмиш Қоим [Ҳакни барпо этувчи] Маҳдий биздандир.

أَلَا إِنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ.

Огоҳ бўлинглар, у [Имом Маҳдий] барча динлар устидан ғолиб келур.

أَلَا إِنَّهُ الْمُنتَقِمُ مِنَ الظَّالِمِينَ.

Огоҳ бўлинглар, албатта, у золимлардан интиқом олувчидир.

أَلَا إِنَّهُ فَاتِحُ الْحُصُونِ وَهَادِمُهَا.

Огоҳ бўлинглар, албатта, у қалъаларни забт этувчи ва уларни бузувчидир.

أَلَا إِنَّهُ غَالِبُ كُلِّ قَبِيلَةٍ مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ وَهَادِيهَا.

Огоҳ бўлинглар, албатта, у барча ширк-куфр аҳли бўлган қабилалар устидан ғолиб бўлувчи ва уларни тўғри йўлга йўлбошчидир.

أَلَا إِنَّهُ الْمُدْرِكُ بِكُلِّ تَارٍ لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ.

Огоҳ бўлинглар, шубҳасиз, у Аллоҳнинг барча валийлари қонининг қасос олувчисидир.

أَلَا إِنَّهُ النَّاصِرُ لِذِي اللَّهِ.

Огоҳ бўлинглар, албатта, у зот Аллоҳ динининг ёрдамчисидир.

أَلَا إِنَّهُ الْعَرَّافُ مِنْ بَحْرِ عَمِيقٍ.

Огоҳ бўлинглар, албатта, у зот чуқур денгиздан кўп ҳақиқатларни олиб чиқувчидир.

أَلَا إِنَّهُ يَسْمُ كُلَّ ذِي فَضْلٍ بِفَضْلِهِ وَكُلَّ ذِي جَهْلٍ بِجَهْلِهِ.

Огоҳ бўлинглар, шубҳасиз, у зот ҳар бир фазилат эгаси бўлган кишига унинг фазилатига қараб ва ҳар бир жоҳил кишининг жаҳолат ва нодонлигига яраша яхшилиқ қилур.

أَلَا إِنَّهُ خَيْرُهُ اللَّهُ وَمُخْتَارُهُ.

Огоҳ бўлинглар, дарҳақиқат, ул зот Аллоҳнинг яхши ва танланган бандасидир.

أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَالْمُحِيطُ بِكُلِّ فَهْمٍ.

Огоҳ бўлинглар, дарҳақиқат, ул зот барча илмларнинг вориси ва барча тушунчаларни қамраб олувчидир.

أَلَا إِنَّهُ الْمُخْبِرُ عَنِ رَبِّهِ عَزَّوَجَلَّ وَالْمَشِيدُ لِأَمْرِ آيَاتِهِ.

Огоҳ бўлингизки, албатта у зот Парвардигори томонидан хабар берувчи ва Унинг оят-нишонларини мустаҳкамловчидир.

أَلَا إِنَّهُ الرَّشِيدُ السَّيِّدُ.

Огоҳ бўлингизки, албатта у зот рашид [тўғри йўлни кўрсатувчи] ва собитқадам-мустаҳкамдир.

أَلَا إِنَّهُ الْمُفَوِّضُ إِلَيْهِ.

Огоҳ бўлингизки, дарҳақиқат, [оламларни идора этиш ишлари ва уларнинг дину-эътиқодлари] ул зотга топширилгандир.

أَلَا إِنَّهُ قَدْ بَشَّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ مِنَ الْقُرُونِ بَيْنَ يَدَيْهِ.

Огоҳ бўлингизки, шак-шубҳасиз, олдинги асрларда яшаб ўтганлар у зотнинг келишини башорат қилганлар.

أَلَا إِنَّهُ الْبَاقِي حُجَّةً وَلَا حُجَّةَ بَعْدَهُ وَلَا حَقَّ إِلَّا مَعَهُ وَلَا نُورَ إِلَّا عِنْدَهُ.

Огоҳ бўлингизки, дарҳақиқат, ул зот Аллоҳнинг боқий қолувчи ҳужжати бўлиб, ундан кейин бирор ҳужжат бўлмайди.² Ҳақу ҳақиқат фақат унинг билан биргадир ва нур-ёруғлик фақат унинг ҳузуридадир, холос.

أَلَا إِنَّهُ لَا غَالِبَ لَهُ وَلَا مَنْصُورَ عَلَيْهِ.

2. Ушбу таъбир фақат Имом Маҳдий Аллоҳнинг ҳужжати эканлигини баён қилиш учун келтирилган, холос ва бошқа имомларнинг ражъати, яъни қайтиш қилишлари ҳақида бирор назарга эга эмас. Зеро, улар Аллоҳ таолонинг олдинги ҳужжатлари бўлиб, албатта, бу дунёга қайтиш қиладилар.

Огоҳ бўлинглар, ҳеч ким ул зотнинг устидан ғолиб кела олмайди ва ул зотга қарши чиқувчига ёрдам берилмайди.

أَلَا وَإِنَّهُ وَإِيَّ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَحَكْمُهُ فِي خَلْقِهِ، وَأَمِينُهُ فِي سِرِّهِ وَعَلَانِيَتِهِ.

Огоҳ бўлингки, шак-шубҳасиз, у зот Аллоҳнинг ер юзидаги валийси, халойиқ орасидаги Унинг ҳукм қилувчиси ва сиру ошкорада Унинг ишончли бандасидир.

Тўққизинчи қисм: Мусулмонларни ҳазрат Алига байъат қилишга чақириш ҳақида

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنِّي قَدْ بَيَّنْتُ لَكُمْ وَأَفْهَمْتُكُمْ، وَهَذَا عَلَيَّ يُفْهَمُكُمْ بَعْدِي. أَلَا وَإِنِّي عِنْدَ انْقِضَاءِ خُطْبَتِي أَدْعُوكُمْ إِلَى مُصَافَقَتِي عَلَى بَيْعَتِهِ وَالْإِقْرَارِ بِهِ، ثُمَّ مُصَافَقَتِهِ بَعْدِي.

Эй халойиқ, дарҳақиқат, мен сизларга Аллоҳнинг амр-фармонини ошкора баён қилиб, уни сизларга тушунтирдим. Ва бу Али эса мендан кейин Аллоҳнинг амр-фармонини сизларга баён қилиб тушунтиради. Огоҳ бўлингизки, хутбам тугагач сизларни Алига байъат-қасамёд қилиш учун мен билан сўнгра Али билан қўл бериб кўришишга ва унинг пешволигига иқрор бўлишга чақираман.

أَلَا وَإِنِّي قَدْ بَايَعْتُ اللَّهَ وَعَلَيَّ قَدْ بَايَعَنِي. وَأَنَا آخِذُكُمْ بِالْبَيْعَةِ لَهُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۗ فَمَنْ نَكَثَ فِيمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ ۗ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمَسْئُوتِهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾.

Огоҳ бўлингизки, мен Аллоҳга байъат-қасамёд қилдим ва Али эса менга байъат-қасамёд қилди ва энди мен Аллоҳ азза ва жалла томонидан сизлардан Алининг раҳбарлигини тан олиб унга байъат-қасамёд қилишни талаб этаман.

«[Эй Пайғамбар,] дарҳақиқат, сенга байъат-қасамёд қиладиган кишилар ҳеч шак-шубҳасиз, Аллоҳнинг Ўзига байъат қилган бўлурлар. Аллоҳнинг қўли уларнинг қўллари устидадир. Ким [байъат-қасамёдни] бузса, фақат ўз зиёнига бузади, холос. Ва ким Аллоҳга қилган аҳдига вафо қилса, у ҳолда [Аллоҳ] унга улкан ажр-мукофот ато этур» (Фатҳ сураси/ 10-оят).

Ўнинчи қисм: Ҳалол, ҳаром ва фарз қилинган амаллар ҳақида

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ، ﴿فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا ۗ وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾.

Эй халойиқ, ҳақиқатан, ҳаж ва умра Аллоҳ таолонинг белги-нишонларидандир. «Демак, ким Байтуллоҳни ҳаж қилса ёки умра [амалларини] бажарса, у иккисини тавоф қилиши [у иккисининг орасида бориб-келиши] гуноҳ эмас. Ва кимки ўз ихтиёри ва рағбати ила яхшилик

қилса, шубҳасиз, Аллоҳ тақдирловчи ва билувчидир» (Бақара сураси/ 158-оят).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، حُجُّوا الْبَيْتَ، فَمَا وَرَدَهُ أَهْلُ بَيْتٍ إِلَّا اسْتَعْنُوا وَأُبَشِرُوا، وَلَا تَخْلَفُوا عَنْهُ إِلَّا بَرَّوْا وَافْتَقَرُوا.

Эй халойиқ, Аллоҳнинг уйини [Байтуллоҳни] ҳаж қилинглар. Ҳеч бир хонадон аҳли у ерга кирмади, илло беҳожат бўлиб хушхабар олди ва ундан [Байтуллоҳдан] юз ўгирганлар эса фақат бенасиб ва эҳтиёжманд бўлиб қолдилар, холос.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، مَا وَقَفَ بِالْمَوْقِفِ مُؤْمِنٌ إِلَّا عَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ ذَنْبِهِ إِلَى وَفَيْهِ ذَلِكَ، فَإِذَا انْقَضَتْ حَجَّتُهُ اسْتَأْنَفَ عَمَلَهُ.

Эй халойиқ, мўмин киши туриш ўринларида [Арофат, Машъар, Мино заминларида] турмайди, магар Аллоҳ таоло унинг ўтмишдан то шу вақтга қадар қилган гуноҳларини кечиради. Демак, унинг ҳажи тугач [гуноҳлардан пок бўлган ҳолда] ўз ишини аввалдан бошлайди.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، الْحُجَّاجُ مُعَانُونَ وَنَفَقَاتُهُمْ مُخَلَّفَةٌ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ.

Эй халойиқ, ҳожилар [Аллоҳ томонидан] ёрдам берилиб, уларнинг сарф-ҳаражатлари қопланиб ўзларига қайтарилади. Ва Аллоҳ яхши амал қилувчиларнинг ажрини зое қилмас.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، حُجُّوا الْبَيْتَ بِكَمَالِ الدِّينِ وَالتَّفَقُّهِ، وَلَا تَنْصَرِفُوا عَنِ الْمَشَاهِدِ إِلَّا بِتَوْبَةٍ وَإِقْلَاعِ.

Эй халойиқ, Байтуллоҳни диний комиллик ва чуқур илм ила зиёрат этиб ҳаж қилинглар ва зиёратгоҳлардан фақат тавба қилиш ва [гуноҳлардан] тийилиш билангина қайтинглар.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ، فَإِنْ طَالَ عَلَيْكُمُ الْأَمَدُ فَقَصِّرْتُمْ أَوْ نَسِيتُمْ فَعَلِيَّ وَلِيِّكُمْ وَمُبَيِّنَ لَكُمْ، الَّذِي نَصَبَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَكُمْ بَعْدِي أَمِينَ خَلَقَهُ. إِنَّهُ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ، وَهُوَ وَمَنْ تَخَلَّفَ مِنْ ذُرِّيَّتِي يُخْبِرُونَكُمْ بِمَا تَسْأَلُونَ عَنْهُ وَيُبَيِّنُونَ لَكُمْ مَا لَا تَعْلَمُونَ.

Эй халойиқ, Аллоҳ азда ва жалла сизларга буюрганидек намоз тўкис адо этинг ва закот беринг. Демак, агар сизга узоқ вақт ўтиб кетса-ю, сиз суслик қилсангиз ёки унутиб қўйсангиз, бас Али сизнинг йўлбошчингиз ва сизга ошқора баён этувчидир. Али шундай кишики, Аллоҳ азда ва жалла уни мендан кейин сизлар учун Ўзининг яратганлари орасида ишончли бандаси этиб тайинлади. Ҳақиқатан, Али мендан ва мен эса унданман. Али ва унинг ўринбосарлари бўлган фарзандларим сиз сўраган саволларингизга жавоб бериб, сизни огоҳ этурлар ва билмаганларингизни сизга баён қилиб ўргатурлар.

أَلَا إِنَّ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ أُحْصِيَهُمَا وَأَعْرَفَهُمَا فَأَمُرُ بِالْحَلَالِ وَ أَنْهَى عَنِ الْحَرَامِ فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ، فَأَمَرْتُ أَنْ آخُذَ الْبَيْعَةَ مِنْكُمْ وَالصَّفْقَةَ لَكُمْ بِقَبُولِ مَا جِئْتُ بِهِ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي عَلَيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَوْصِيَاءِ مِنْ بَعْدِهِ الَّذِينَ هُمْ مِنِّي وَمِنْهُ إِمَامَةٌ فِيهِمْ قَائِمَةٌ، خَاتَمُهَا الْمَهْدِيُّ إِلَى يَوْمِ يَلْقَى اللَّهُ الَّذِي يُقَدِّرُ وَيَقْضِي.

Огоҳ бўлинглар, ҳалол ва ҳаромлар, мен уларни санаб чиқиб, сизларга таништиришимдан ҳам кўпроқдир ва мен бу ерда бир вақтнинг ўзида ҳалолга буюриб, ҳаромдан қайтараман. Шундай экан, мен мўминлар амири Али ва ундан кейинги ворислар ҳақида Аллоҳ азза ва жалла томонидан олиб келган нарсамни қабул қилиш билан сизлардан байъат-қасамёд ва аҳд-паймон олишга буюрилдим. Улар [имомлар] мен томонидан ва Аллоҳ томонидан бўлган зотлардир. Имомат ва пешволик уларда барқарордир ва имомларнинг охиргиси Махдийдир ҳамда имоматнинг барқарорлиги Имом Маҳий барча нарсаларни белгилаб ҳукм қилувчи Аллоҳ таоло билан учрашадиган кунга қадар давом этур.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، وَكُلُّ حَلَالٍ دَلَلْتُمْ عَلَيْهِ وَكُلُّ حَرَامٍ نَهَيْتُمْ عَنْهُ فَإِنِّي لَمْ أَرْجِعْ عَنْ ذَلِكَ وَمَا أُبَدِّلُ. أَلَا فَادْكُرُوا ذَلِكَ وَاحْفَظُوهُ وَتَوَاصَوْا بِهِ، وَلَا تُبَدِّلُوهُ وَلَا تُغَيِّرُوهُ. أَلَا وَإِنِّي أَجِدُّ الْقَوْلَ: أَلَا فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ.

Эй халойиқ, мен сизларни ҳар бир ҳалол бўлган нарса томон етакладим ва ҳар бир ҳаром қилинган нарсадан сизларни қайтардим ва албатта, мен бу айтганларимдан қайтмасман ёки уларни ўзгартирмагайман. Огоҳ бўлингки, уларни [шариат қонун-қоидаларини] ёдда тутинг ва сақлаб қолинг ҳамда бир-бирингизга уларга амал қилишни тавсия қилинг ва зинҳор уларни ўзгартирманг. Огоҳ бўлингки, мен яна қайта айтаман: уйғонинг! Намозни тўқис адо этинг, закот беринг ва яхшиликка буюриб ёмонликдан қайтаринг.

أَلَا وَإِنَّ رَأْسَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ أَنْ تَنْتَهُوا إِلَى قَوْلِي وَتُبَلِّغُوهُ مَنْ لَمْ يَخْضُرْ وَ تَأْمُرُوهُ بِقَبُولِهِ عَنِّي وَتَنْهَوُهُ عَنِّ مُخَالَفَتِهِ، فَإِنَّهُ أَمْرٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَمِثِّي. وَلَا أَمْرٌ بِمَعْرُوفٍ وَلَا نَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا مَعَ إِمَامٍ مَعْصُومٍ.

Ва билингизки, амри маъруфнинг [яхшиликка буюришнинг] асоси менинг [имомат ва пешволик ҳақида] бу айтганларимга етишингиз ва сўзларимни ҳозир бўлмаган ғойиб кишиларга етказишингиз, уларга менинг ушбу сўзларимни қабул қилишни буюришингиз ва уларни менинг бу сўзларимга қарши чиқишдан қайтаришингиздир. Зеро, менинг бу сўзим Аллоҳ азза ва жалла томонидан ва менинг томонидандир. Ҳар бир амри маъруф [яхшиликка буюриш] ва ҳар бир наҳий мункар [ёмонликдан қайтариш] фақат маъсум имом билангина амалга ошади.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، الْقُرْآنُ يُعْرِفُكُمْ أَنَّ الْأَيْمَةَ مِنْ بَعْدِهِ وَوَلَدَهُ، وَعَرَفْتُمْكُمْ أَنَّهُمْ مِنِّي وَمِنْهُ، حَيْثُ يَقُولُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ: ﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ﴾. وَقُلْتُ: «لَنْ تَضِلُّوا مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهَا»

Эй халойиқ, Қуръони карим сизларга Алидан кейинги имомлар унинг фарзандлари эканлигини маълум қилади ва мен сизларга ўша имомлар мендан ва Алидан эканлигини маълум қилдим. Зероки, Аллоҳ таоло Ўз китобида шундай марҳамат қилади: «*Ва [Иброҳим] уни [имомат ва пешволикни] у ўз ортидан зурриётига боқий қолгувчи қилди*» (Зухруф сураси/ 28-оят) ва мен ҳам: «*Токи, Қуръон ва имомларни маҳкам ушларкансиз, зинҳор йўлдан озмагайсиз*», - деб айтганман.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، التَّقْوَى، التَّقْوَى، وَاحْذَرُوا السَّاعَةَ كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: ﴿إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ﴾. اذْكُرُوا الْمَمَاتَ وَالْمَعَادَ وَالْحِسَابَ وَالْمَوَازِينَ وَالْمَحَاسِبَةَ بَيْنَ يَدَيْ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالثَّوَابَ وَالْعِقَابَ. فَمَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ أَثِيبَ عَلَيْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَيْسَ لَهُ فِي الْجَنَّةِ نَصِيبٌ.

Эй халойиқ, тақво йўлини, тақво йўлини тутингиз ва Аллоҳ азза ва жалла марҳамат қилганидек: «*Албатта, қиёмат кунининг зилзиласи улуг-даҳшатли нарсадир*» (Ҳаж сураси/ 1-оят) ва қиёмат кунининг қийинчиликларидан ҳазар қилингиз [қўрқингиз]. Ўлимни, қайта тирилишни, ҳисоб-китобни, амалларнинг тарозиларга қўйилишини, оламлар Парвардигорининг ҳузуридаги ҳисоб-китобни, ажр-мукофотни ва жазони эслангиз. Кимки яхши амаллар келтирса, ажр-савоб олади ва кимда-ким ёмонлик қилса, унинг учун жаннатдан бирор насиба бўлмайди.

Ўн биринчи қисм: Ҳаммадан байъат-қасамёд олмоқлик ҳақида

مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّكُمْ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُصَافِقُونِي بِكَفٍّ وَاحِدٍ فِي وَقْتٍ وَاحِدٍ، وَقَدْ أَمَرَنِي اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَنْ آخُذَ مِنْ أَلْسِنَتِكُمْ الْإِفْرَارَ بِمَا عَقَدْتُمْ لِعَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَلَمْ يَأْتِ بَعْدَهُ مِنَ الْأَيْمَةِ مِثِّي وَمِنْهُ، عَلَيَّ مَا أَعْلَمْتَكُمْ أَنَّ ذُرِّيَّتِي مِنْ صُلْبِهِ.

Эй халойиқ, сиз бир вақтнинг ўзида менинг бир қўлимни ушлаб байъат-қасамёд қилиш учун жуда кўп сондасиз. Шундай экан, Аллоҳ азза ва жалла менга амирул мўминин Алининг, шунингдек, мен ва Али наслидан бўлган ундан кейинги имомларнинг вилояти ва пешволиги тўғрисидаги аҳд-паймонни мустаҳкамлашим учун сизларнинг тилларингиздан иқрор олишни буюрди. Сизларга эълон қилиб айтганимдек, менинг авлодларим унинг наслидандир.

فَقُولُوا بِأَجْمَعِكُمْ: «إِنَّا سَامِعُونَ مُطِيعُونَ رَاضُونَ مُنْقَادُونَ لِمَا بَلَّغْتَ عَنْ رَبِّنَا وَرَبِّكَ فِي أَمْرِ إِمَامِنَا عَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ وُلِدَ مِنْ صُلْبِهِ مِنَ الْأَيْمَةِ. تُبَايِعُكَ عَلِيُّ ذَلِكَ بِقُلُوبِنَا وَأَنْفُسِنَا وَأَلْسِنَتِنَا وَأَيْدِينَا. عَلَيَّ ذَلِكَ نَحْبِي وَعَلَيْهِ مَوْتُ وَعَلَيْهِ نُبْعَثُ. وَلَا نُعَيَّرُ وَلَا نُبَدِّلُ، وَلَا نَشْكُ وَلَا نَجْحَدُ وَلَا نَرْتَابُ، وَلَا نَرْجِعُ عَنِ الْعَهْدِ وَلَا نَنْقُضُ الْمِيثَاقَ.

Демак, ҳаммаларингиз айтингиз:

«*Албатта, биз сўзларингизни эшитиб, унга итоат этувчимиз ва ундан рози бўлиб, Раббимиз ва Раббингиз томонидан Имомимиз Амирул*

мўминин Алининг ва ул зот наслидан туғиладиган имомларнинг имомат ва пешволиги ҳақида бизга етказган амр-фармонингизга таслим бўлувчимиз. Ушбу ҳақиқат асосида қалбимиз, жонимиз, тилимиз ва қўлларимиз билан сизга байъат-қасамёд этамиз. Биз ушбу аҳд-паймон асосида яшаймиз, унинг устида ўламиз ва шу эътиқод билан қайта тириламиз. Ва биз уни ҳеч қачон ўзгартирмаймиз, алмаштирмаймиз, унда шубҳаланмаймиз ва уни инкор ҳам этмаймиз ҳамда ушбу аҳду паймонимиздан қайтмай, уни бузмаймиз ҳам.

وَعَظَمْنَا بِوَعْدِ اللَّهِ فِي عَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَيْمَةِ الَّذِينَ ذَكَرْتَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ مِنْ وُلْدِهِ بَعْدَهُ، الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ وَمَنْ نَصَبَهُ اللَّهُ بَعْدَهُمَا. فَالْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ هُمْ مَاخُودٌ مِنَّا، مِنْ قُلُوبِنَا وَأَنْفُسِنَا وَأَلْسِنَتِنَا وَصَمَائِرِنَا وَأَيْدِينَا. مَنْ أَدْرَكَهَا بِيَدِهِ وَإِلَّا فَقَدْ أَقْرَبَ بِلِسَانِهِ، وَلَا تَنْبَغِي بِذَلِكَ بَدَلًا وَلَا يَرَى اللَّهُ مِنْ أَنْفُسِنَا حَوْلًا. نَحْنُ نُؤَدِّي ذَالِكَ عَنْكَ الدَّائِي وَالْقَاصِي مِنْ أَوْلَادِنَا وَأَهَالِينَا، وَنُشْهِدُ اللَّهَ بِذَلِكَ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا وَأَنْتَ عَلَيْنَا بِهِ شَهِيدٌ»

[Эй Расулulloҳ,] сиз бизни Аллоҳнинг ваъзу насиҳати ила мўминлар амири Али ҳамда ул зот фарзанлари ва наслингиздан бўлган айтганингиз имомлар, Ҳасан ва Ҳусайн ва у иккаласидан кейинги Аллоҳ тайин этган зотлар ҳақида панд-насиҳат қилдингиз. Демак, улар [имомлар] учун аҳд-паймон биздан, бизнинг қалбимиздан, жонимиздан, тилимиздан, виждонимиздан ва қўлларимиздан олинди. Ким қила олса, қўли билан байъат қилади, акс ҳолда тили билан иқрор бўлади. Ва биз ҳеч қачон бу аҳд-паймонни ўзгартиришга интилмаймиз ва Аллоҳ таоло [бу борада] бизнинг қалбимизда ўзгариш кўрмас. Биз бу аҳд-паймонни сизнинг номингиздан фарзандларимиз ва қариндош-уруғларимиздан узоқ ва яқинларга етказамиз ва Аллоҳни бунга гувоҳ қилурмиз. Гувоҳлик учун Аллоҳнинг Ўзи кифоядир ва сиз эса бизнинг бу иқроримизга гувоҳсиз».

مَعَاشِرَ النَّاسِ، مَا تَقُولُونَ؟ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ كُلَّ صَوْتٍ وَخَافِيَةٍ كُلِّ نَفْسٍ، ﴿فَمَنْ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ﴾ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ﴿﴾، وَمَنْ بَايَعَ فَإِنَّمَا يَبَايِعُ اللَّهَ، ﴿يُدُّ اللَّهُ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ﴾.

Эй халойиқ, нима дейсиз? Дарҳақиқат, Аллоҳ таоло ҳар бир товушни эшитади ва қалблардаги ҳар бир сирни билади. «Бас, ким ҳидоят йўлига юрса, ўз фойдасига юрган бўлур. Ким залолатга кетса, фақат ўзининг зиёнига адашган бўлур» (Зумар сураси/ 42-оят). Ким байъат-қасамёд қилса, фақат Аллоҳгагина байъат-қасамёд қилган бўлади. «Аллоҳнинг қўли уларнинг қўллари устидадир» (Фатҳ сураси/ 10-оят).

مَعَاشِرَ النَّاسِ، فَبَايَعُوا اللَّهَ وَبَايَعُونِي وَبَايَعُوا عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ وَالْأَيْمَةَ (مِنْهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) كَلِمَةً بَاقِيَةً.

Эй халойиқ, энди Аллоҳ таолога байъат-қасамёд қилингиз ва менга байъат-қасамёд қилингиз ҳамда амирул мўминин Алига, Ҳасан ва Ҳусайнга ва улардан бўлган имомларга бу дунё ва охиратда боқий қолувчи белги-нишона сифатида байъат-қасамёд қилингиз.

﴿فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۗ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾.

Аллоҳ таоло аҳд-паймони бозганларни ҳалок қилади ва вафодор қолганларни эса Ўз раҳматига олади. «Ким [байъат-қасамёдни] бузса, фақат ўз зиёнига бузади, холос. Ва ким Аллоҳга қилган аҳдига вафо қилса, у ҳолда [Аллоҳ] унга улкан ажр-мукофот ато этур» (Фатҳ сураси/ 10-оят).

﴿مَعَاشِرَ النَّاسِ، قُولُوا الَّذِي قُلْتُمْ لَكُمْ وَسَلِّمُوا عَلَىٰ عَلِيِّ بِإِمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ، وَقُولُوا: ﴿سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۗ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾، وَقُولُوا: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ﴾ الآية.

Эй халойиқ, сизларга айтганимни айтинглар ва Алига мўминлар амири унвони билан салом беринглар ва айтинглар: «Эшитдик ва итоат қилдик, эй Раббимиз мағфаратингни сўраймиз ва қайтиб бориш Сенинг ҳузуринггадир» (Бақара сураси/ 285-оят). Ва яна айтинглар: «Бизни шунга ҳидоят қилган Аллоҳга ҳамду-санолар бўлсин, агар Аллоҳ бизни ҳидоят қилмаганида, ҳаргиз ўзимиз йўл топа олмас эдик» (Аъроф сураси/ 43-оят).

﴿مَعَاشِرَ النَّاسِ، إِنَّ فَضَائِلَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ – وَقَدْ أَنْزَلَهَا فِي الْقُرْآنِ – أَكْثَرُ مِنْ أَنْ أُحْصِيَهَا فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ، فَمَنْ أَنْبَأَكُمْ بِهَا وَعَرَفَهَا فَصَدِّقُوهُ﴾.

Эй халойиқ, дарҳақиқат, Али ибн Абу Толибнинг Аллоҳ азза ва жалла наздидаги фазилатлари – У уларни Қуръонда нозил қилган – мен уларни бир жойда санаб айтишимдан ҳам кўпроқдир. Бас, ким Алининг фазилатлари ҳақида сизга хабар берса ва уларни таниса, ундай кишини тасдиқланг.

﴿مَعَاشِرَ النَّاسِ، مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَعَلِيًّا وَالْأَيْمَةَ الَّذِينَ ذَكَرْتُمْ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾.

Эй халойиқ, ким Аллоҳга, Унинг Расулига ва Алига ҳамда мен зикр қилган имомларга бўйсунса, шак-шубҳасиз буюк нажотга эришибдир. (Аҳзоб сурасининг 71-оятига ишора)

﴿مَعَاشِرَ النَّاسِ، السَّابِقُونَ إِلَىٰ مُبَايَعَتِهِ وَمَوَالِيهِ وَالتَّسْلِيمِ عَلَيْهِ بِإِمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْلِيَاكَ هُمُ الْفَائِزُونَ فِي جَنَاتِ النَّعِيمِ﴾.

Эй халойиқ, Алига байъат-қасамёд қилиш, у зотнинг вилоят ва пешволигини қабул этиш ва у зотга “Амирул мўминлар” унвони билан салом беришга пешқадам бўлгувчилар, ана ўшалар нажот топиб, жаннатнинг ноз-неъмат боғларида бўлувлар.

﴿مَعَاشِرَ النَّاسِ، قُولُوا مَا يَرْضَى اللَّهُ بِهِ عَنْكُمْ مِنَ الْقَوْلِ، فَإِن تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَلَن يُضِرَّ اللَّهُ شَيْئًا﴾.

Эй халойиқ, Аллоҳ сизлардан рози бўладиган сўзнигина айтинглар. Демак, агар сиз ва бутун ер юзидагилар куфр келтирсангиз, Аллоҳга бирор зарар-зиён етмагай.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَدْبَيْتُ وَأَمَرْتُ وَأَغْضَبْتُ عَلَى الْجَاهِلِينَ الْكَافِرِينَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

Эй Аллоҳим, айтганларим ва буюрганларимга иймон келтирганларни кечиргин. Ва кофир бўлмиш инкор этувчиларга эса ғазаб қилгин! Оламларнинг Рабби бўлмиш Аллоҳга ҳамду-санолар бўлсин.

Шуни айтиш керакки, юқорида келтирилган Ғадир хутбасининг тўлиқ матни пайғамбаримиз Муҳаммад Расулulloҳ (саллаллоҳу алайҳи ва олиҳи васаллам)дан қуйидаги уч йўл, яъни уч кишидан иборат ривоят қилувчи орқали ривоят қилиб айтилган:

1. Бешинчи пешвоимиз имом Муҳаммад Боқир (алайҳис салом) ривояти,
2. Ҳузайфа ибн Ямон ривояти,
3. Зайд ибн Арқам ривояти.

Ғадир хутбасининг тўлиқ матни қуйидаги китобларда келтирилган:

1. Ибн Фаттол Нийшобурий, «*Равзатул-Ваъизийн*», 1-жилд, 89-бет.
2. Табарсий, «*Ал-Иҳтижааж*», 1-жилд, 66-бет.
3. Ибн Товус, «*Ал-Яқийн*», 343-бет.
4. Аламул Ҳудо, «*Нузҳатул-киром*», 1-жилд, 186-бет.
5. Ибн Товус, «*Ал-Иқбол*», 454 ва 456-бетлар.
6. Али ибн Юсуф Ҳиллий, «*Ал-Будадул Қавийях*», 169-бет.
7. Ибн Товус, «*Ат-Таҳсийн*», 587-бет.
8. Али ибн Юсуф Баёзий, «*Ас-Сиротул мустақийм*», 1-жилд, 301-бет.
9. Ҳусайн ибн Жабур, «*Наҳжул иймон*», 26 ва 34-бетлар.

NAJOTKEMASI.NET – Халқаро Исломий Ахборот ва Тадқиқот Марказида тайёрланди.